

Mer än bara fjärrlån?

**en kvalitativ studie om hur bibliotekarier vid Lunds
universitets bibliotek ser på sitt arbete med
forskarstöd**

Malene Jensen

Examensarbete (30 högskolepoäng) i biblioteks- och informationsvetenskap för
masterexamen inom ABM-masterprogrammet vid Lunds universitet.

Handledare: Birgitta Olander

År: 2012

Title More than interlibrary loans? A qualitative study concerning how librarians view their supportive work towards scientists at the Lund University Libraries

Abstract

The purpose of this master's thesis is twofold. Firstly, the purpose is to illuminate how librarians at seven different faculties at the Lund University Libraries define their supportive work towards scientists. Secondly, the purpose is to show in which ways the librarians' work affect the learning and identity of the librarians as well as how this work is influenced by the epistemic cultures of the scientists. The study was carried out in the form of qualitative interviews and based mainly on the theoretical viewpoints regarding epistemic cultures stipulated by Karin Knorr Cetina and the theory on identity and learning as formulated by Kåre Heggen. The research is placed in the context of the political and economic conditions concerning research and higher educating system in general and particularly in the context of these conditions for the Lund University Libraries. Due to the qualitative method chosen the results can not be readily generalized but the conclusions suggest two parallel definitions regarding supportive work: one broader definition and one more specific definition which depends on both the culture of the faculties and the traditions of the scientific disciplines of the scientists. The changes that have taken place in recent decades (e.g. the world wide web, the e- and the open movements) have put great pressure on the scientists as well as the librarians working towards them. How the librarians support scientists also depend on the different epistemic culture of the scientist. Further, the results suggest that the librarians can see themselves as having an important place in research through their supportive work towards scientists, in which their competence in scholarly communication can make a difference.

Master's thesis

Keywords Scholarly communication, research librarians, librarians supportive work towards scientists, learning and identity, library and information studies

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Inledning och problemformulering	4
1.1 Begreppsdiskussion och klargöranden.....	5
1.2 Bakgrund.....	6
1.2.1 Politik och omvandling i det svenska universitets- och högskolelandskapet	6
1.2.2 UH-bibliotek i förändring	8
1.2.3 Lunds universitet och Lunds universitets bibliotek	9
1.3 Syfte	11
1.3.1 Frågeställningar.....	11
2. Tidigare forskning	12
2.1 Bibliotekariers relation till forskare	12
2.2 Bibliotekarieprofessionen och bibliotekariens identitet	13
2.3 Vetenskaplig kommunikation nu och då	16
2.3.1 Open Access och upphovsrätt	17
2.3.2 Ett ökat arbete med bibliometri vid UH-biblioteken	18
3. Teori.....	20
3.1 Epistemiska kulturer	20
3.2 Professionell identitet	21
3.2.1 Lärande i arbetslivet.....	22
4. Metod	24
4.1 Kvalitativa intervjuer	24
4.2 Urval	25
4.3 Etiska överväganden	26
4.4 Genomförande	27
4.5 Materialanalys.....	28
5. Resultat och analys	29
5.1 Presentation av informanterna	29
5.2 Resultatredovisning och analys	30
5.2.1 Forskarstöds definition och mening	30
5.2.2 Att (om)skapa sin professionella identitet... ..	32
5.2.3 Forskarstöd och professionsidentitet: närhet, relationer och synliggörande	42
5.2.4 Epistemiska kulturer och forskarstöd.....	45
5.2.5 Verksamhetsområdet för vetenskaplig kommunikation	46
6. Diskussion och slutsatser	49
6.1 Definitioner av forskarstöd	49
6.2 Identitet och lärande.....	50
6.2.3 Open Access och demokratiideal.....	52
6.3 Epistemiska kulturer och lärande.....	53
6.4 Vad är en bibliotekarie?	55
6.4.1 Kompetens och identitet.....	56
6.4.2 Det dagsaktuella forskarstödet	57
6.5 Slutsatser	58
6.6 Avslutande kommentarer	60
7. Referenser	61
Bilaga: Intervjuplan	67

1. Inledning och problemformulering

Även om det har hänt mycket i högskole- och universitetsbiblioteksvärlden under de senaste tjugofem åren har vissa saker inte förändrats nämnvärt. Redan 1984 skrev Maj Klasson i sin doktorsavhandling *Högskolebibliotek i förändring* att forskning om högskolebiblioteken var ett försummat område. De uppsatser och rapporter som ändå fanns tillgängliga i ämnet behandlade ”bibliotekstekniska frågor, t ex i relation till den ökade datoriseringen”. Klasson skrev också att ”Perspektivet inifrån organisationerna, från personalens synvinkel, från människorna i organisationerna, har inte rönt så stort intresse ännu.” (Klasson 1984, s. 11).

Så är det fortfarande. Inte många lyfter bibliotekariens roll och identitet då biblioteket är del i ett lärosäte. I den aktuella forskningslitteraturen tycks nya roller framträda, roller som präglas av det digitala genombrottet, av e- och open-rörelserna, men också av hur utbildnings- och forskningspolitiken utvecklas i stort. Någon helhetsbild av hur de senare årens olika förändringsprocesser påverkat UH-biblioteken och deras bibliotekariers praktik har dock mig veterligen inte publicerats.¹ Bibliotekssverige saknar både en fördjupad diskussion om i vilken riktning UH-biblioteken är på väg och kunskap om hur bibliotekarierna som arbetar där förhåller sig till de nya utmaningar de ställs inför.

Universitets- och högskolebibliotekets benämning, där universitetet eller högskolan får lov att föregå begreppet ”bibliotek”, signalerar hur tätt knutet biblioteket är till dess organisation eller institutionella hemvist (Eriksson & Zetterlund 2008). Benämningen signalerar att den formella struktur biblioteket ingår i är allmän och vedertagen. Eriksson och Zetterlund menar att en sådan benämning kan antyda att det finns en *outtalad* förståelse för innehåll och funktion; en förståelse som också innebär att funktionen antas vara stabil över tid (min kursivering). När bibliotekets benämning klargör relationen till uppdragsgivare och användare men säger mindre om dess innehåll kan uppdraget och funktionen alltså bli mer otydlig (Ibid.).

I linje med det Eriksson och Zetterlund skriver om hur benämningen av ett bibliotek kan skapa en förment tydlig bild av bibliotekets uppdrag är högskole- och universitetsbiblioteken inte alls oberoende av omgivande förutsättningar. Istället är de om möjligt ännu mer beroende av sina intressenter och huvudmän än folkbiblioteket, som varit föremål för omvälvande diskussioner kring uppdrag och betydelse på

¹ Med UH-bibliotek menas de bibliotek som är del i ett universitet eller en högskola. På grund av uppsatsens fokus ska också lärosätet ha ett forskningsuppdrag och biblioteket ska arbeta med att stödja forskare, något som inte sker vid alla lärosäten. Begreppet *forskningsbibliotek* har valts bort eftersom det finns bibliotek som arbetar med forskning utan att ha någon relation till ett högre lärosäte. Dock använder flertalet författare begreppet forskningsbibliotek och vid referenser till dessa har jag valt att behålla detta begrepp.

senare år. Det utbildnings- och forskningspolitiska läget är ingalunda statiskt, och samtidigt som lärosätena måste förhålla sig till statliga politiska förändringar är de intimt sammanflätade med och beroende av den lokala och regionala kontexten – något som givetvis även påverkar de bibliotekarier som arbetar där.

DIK-förbundet har i en rapport från 2011 indirekt belyst frågan om roll och identitet inom universitets- och högskolebiblioteksvärlden och fokuserat specifikt på bibliotekariens framtida kompetenser. Enligt DIK behövs bland annat juridisk kompetens gällande vilka möjligheter forskare har att publicera sig för att bibliotekarien ska kunna vara ett stöd i hela publiceringsprocessen.² Kunskap om att olika vetenskapsdiscipliner ser olika ut och att den vetenskapliga kommunikationen inom disciplinerna skiljer sig åt behövs också, liksom kunskap inom bibliometri och digitala bevarandefrågor (DIK-förbundet 2011).

Men hur hanterar då dagens bibliotekarier dessa nya behov, har de kunskaperna som krävs? Hur resonerar de själva kring sitt vardagliga arbete och kring sin profession? Ett forskningsprojekt som i sin helhet undersöker UH-bibliotekariernas identitet idag skulle kräva mer tid än vad som är tillgängligt inom ramen för den här uppsatsen. Vid samtal med insatta bibliotekarier i branschen har det dock framkommit att det också finns ett behov att diskutera mer specifika verksamheter i det vardagliga arbetet vid Sveriges universitets- och högskolebibliotek. Inom dessa nya verksamheter är ramarna ännu inte fasta och det finns ett behov av att utforma definitioner och av att diskutera vilka roller bibliotekarien kan spela. Detta faktum, i kombination med mitt stora intresse för forskning och forskningspolitik, gjorde att jag valde att genomföra en studie om det som kallas *forskarstöd*, eller *forskarservice*.

1.1 Begreppsdiskussion och klargöranden

Under en inledande materialgenomgång dök det upp två svenska begrepp som betecknar det fenomen jag vill studera: *forskarstöd* respektive *forskarservice*. För enkelhetens skull har jag valt att använda ett av begreppen, *forskarstöd*. Detta eftersom jag upplever att *forskarservice* lätt kan förknippas med andra typer av service till forskare som inte har med bibliotekariens arbete att göra, som exempelvis renodlad IT-service. Jag uppfattar också stöd som ett bredare begrepp än det snävare service.

Vad forskarstöd är och hur forskarstöd i bibliotekssammanhang ska definieras är som redan nämnts oklart. Den litteratur som berör uppsatsämnet – litteratur kring UH-bibliotek och dess bibliotekarier, vetenskaplig kommunikation, forskningspolitik, samhällsförändring med mera – är omfattande, men sällan berör den forskarstöd specifikt. Överhuvudtaget finns det mycket lite vetenskaplig litteratur som rör UH-bibliotekariers praktik och UH-bibliotek, åtminstone då det gäller svenska förhållanden.

² Genom hela uppsatsarbetet, också under intervjuerna, används begreppet forskare för att beteckna någon som åtminstone påbörjat en doktorandutbildning.

Ett begrepp som ofta används i samband med forskarstöd är vetenskaplig kommunikation, på engelska *scholarly communication*. Därför använder jag mig ibland av litteratur som rör vetenskaplig kommunikation trots att begreppen inte alls är synonyma. Biblioteken eller bibliotekarierna och deras roll nämns sällan i denna litteratur. Det som ingår i den vetenskapliga kommunikationen (både i forskarsamfundet och i samhället) kan dock sägas vara en viktig grund för bibliotekariernas arbete med forskarstöd.

Min egen bild av forskarstöd har givetvis förändrats under arbetets gång. Inledningsvis var min bild lika fragmentarisk som den som framkommer i litteraturen. Ett av mina syften blev därför att undersöka hur begreppet forskarstöd kom till uttryck i de intervjuutsagor som sedermera blev mitt material. Jag vill därför tydliggöra att min tanke hela tiden varit att arbeta så förutsättningslöst som möjligt och därför gjordes aldrig något inledande försök till definition. Det försök till definition och inringning av fenomenet som återfinns i uppsatsens resultat- och analysavsnitt gjordes alltså på grundval av informanternas utsagor med hjälp av tidigare forskning och teoretiska utgångspunkter.

1.2 Bakgrund

Tanken med bakgrundsavsnittet är att skapa en fond för UH-bibliotekariers arbete i Sverige idag, med specifikt fokus på just forskarstöd och Lunds universitets bibliotek. Bakgrundsavsnittet ska bidra till förståelsen för några av de viktiga politiska och ekonomiska faktorer som är del i bibliotekariernas verklighet.

1.2.1 Politik och omvandling i det svenska universitets- och högskolelandskapet

Det har skett genomgripande förändringar i det svenska högskolelandskapet under de senaste decennierna. En del av dessa förändringar skedde till följd av webbens uppkomst och på grund av ett ökat fokus på e-tjänster och digitala tjänster. Förändringarna har också sin grund i en ökad globalisering, individualisering liksom ett förändrat politiskt och samhälleligt klimat, där staten och den offentliga sektorn fått en annan roll. Handlingsutrymmet för staten har blivit inskränkt på grund av internationella lagar, organisationer och internationaliseringen av produktion och finansiella transaktioner (Vanebro 2005, s. 29ff). Den kritiska hållning till marknaden och därmed positiva hållning till det offentliga som under efterkrigstiden var förhärskande svängde nästan 180 grader från 70-talet och framåt. Enligt Hermansen (2005, s. 40f) i antologiavsnittet *Den nyliberalistiske staten* lever vi idag i en politisk hegemoni starkt präglad av nyliberala idéer med tonvikt på individuell valfrihet, konkurrens och marknadens styrningsideal.

Inom universitets- och högskolevärlden inleddes förändringen redan under 60-talet och accentuerades under 1990-talet i och med högskolereformen 1992. Högskolorna regionaliserades och blev många fler, konceptet högre utbildning som kunskapssamhällets motor lanserades och antalet studenter dubblerades över en tioårsperiod. Reformen förstärkte övergången från ”elituniversitetstanken” med några få studenter till massuniversitet med ambitionen att högre utbildning var till för alla. Om vi tar Lunds universitet som exempel innebar högskolereformen att det redan

stora universitetet knöts till i stort sett all högre utbildning i västra Skåne. Nya marknadsorienterade synsätt på universiteten och högskolorna blev förhärskande och istället för central planering sattes konkurrens om både studenter och forskningsanslag i fokus. Lärosätena blev självstyrande och styrningen skedde både genom politiska mål liksom genom kvalitetssäkring och utvärdering (Gellerstam 2005, s. 16ff).

Mats Benner (2008, s. 11ff), professor i forskningspolitik, skriver att debatten om forskningens tillstånd i Sverige är polariserad och motsägelsefull och att det är svårt att urskilja en samlad politik för det svenska kunskapssystemet. I sin bok *Kunskapsnation i kris?* diskuterar Benner (2008, s. 15ff) hur sociala, politiska och ekonomiska faktorer – den vetenskapliga ”makropolitiken” – alltmer inriktats mot att styra forskningens praktiker. Idag värderas kunskapsutvecklingens genomslag konstant av olika mekanismer, som exempelvis bibliometri, utvärderingar, innovationssurveyer med mera. Metoderna för att följa upp forskningen har blivit allt mer mångdimensionella och har åtföljts av stegrade politiska ambitioner; numera betraktas universiteten som nationella resurser och utsätts i betydligt högre grad för resultatstyrning än för några decennier sedan. Universitet förväntas samverka med marknaden för att öka utvecklingskraften i företag och branscher i dess närområde och samverkan har blivit ett universalrecept för hållbar ekonomisk tillväxt (Benner 2008, s. 15ff).

Även Benner skriver om hur de gamla universiteten – ”elituniversiteten” – tycks vara på väg tillbaka. I Storbritannien inleddes en statsledd reformering av universitetssystemet tidigare än i övriga Europa och redan 1986 påbörjades arbetet med forskningsutvärderingar vilket har skapat stora skillnader inom och mellan universiteten. I Tyskland har forskningsfinansieringssystemet fått en tydligare strukturerande roll gentemot universiteten i form av bland annat stöd till excellensprofiler och även i Frankrike har röster höjts om reformer. Också i Danmark genomfördes nyligen en reform som lade samman flera mindre universitet till sex lärosäten. Ambitionen har varit att frigöra universiteten från en ganska detaljerad statlig reglering (paradoxalt nog initierades denna frigörelse just av staten) av arbetsformer och därmed istället främja det akademiska ledarskapet och universitetens externa relationer. I Finland pågår en liknande process (Benner 2008, s. 101ff). Även i Sverige har utbildningsminister Jan Björklund gjort ett flertal uttalanden i denna riktning (se bland andra Samuelsson 2012b). För Europas del tycks USA vara modellen men i USA finns ett stort antal privata universitet och ledordet är snarare konkurrens och lokal styrning, inte resultatstyrning via kvalitetsindikatorer och ökad samverkan med näringslivet (Benner 2008, s. 108).

Denna utvärderingsvåg (jämför Gellerstam 2005, s. 16ff ovan), som enligt den danske forskaren Peter Dahler-Larsen (2005) drabbat offentlig sektor inom de nordiska länderna under de senaste åren, institutionaliseras i lag och understöds genom att särskilda utvärderingsenheter upprättas (i Sverige är ett nutida exempel myndigheten för kulturanalys som startade sin verksamhet 2011) (Dahler-Larsen 2005 s. 359; Myndigheten för kulturanalys 2011.) På grund av konkreta krav på dokumentation ger denna utvärderingsvåg tydliga konsekvenser för den enskilda ledaren eller medarbetaren inom offentlig sektor (Dahler-Larsen 2005 s. 359). Under slutet av tjugohundratialet blev detta tydligt även för forskare vid Sveriges universitet. 2007

genomfördes den så kallade KOF07-undersökningen vid Uppsala universitet, (KOF står för kvalitet och förnyelse) och under 2008 genomfördes RQ08 (Research Quality Assurance for the Future) vid Lunds universitet. Dessa utvärderingar ville ta ett samlat grepp om lärosätets forskning och identifiera både svaga och starka forskningsområden. Tanken var också att identifiera miljöer med potential att utvecklas och processer som skulle kunna utveckla forskningen (Lunds universitet 2012b; Uppsala universitet 2011).

Den svenska forskaren Lena Lindgren (2008, s. 10) skriver att det finns många problem gällande institutionaliserad utvärdering, vars faktiska nytta är mycket omdiskuterad. Lindgren (2008) menar bland annat att utvärderingar kan leda till att verksamheter premierar ett kortsiktigt tänkande med fokus på kortsiktiga mål, vilket leder till att de utan långsiktiga visionära mål till slut stagnerar. Mått och inte professionella avgöranden definierar och styr i slutändan praktiken. Dessutom tenderar yrken att avprofessionaliseras och de yrkesverksamma kan tappa sin identitet då komplexa kvalitativa mål överges till förmån för mätbara kvantitativa mål. Slutligen kan den övervakningsaspekt som medföljer utvärderingarna göra människor stressade och ha en negativ effekt på människors tillit till varandra (Lindgren 2008).

1.2.2 UH-bibliotek i förändring

Klasson (1984) pekade redan i mitten av 80-talet på att högskolebiblioteken nyligen genomgått en stor förändring – från att ha varit forskningsinstitutioner i ett forskarsamhälle blev de serviceinrättningar under sitt lokala lärosäte. Bibliotekarier och forskare vid universitetsbiblioteken har historiskt sett båda haft en tydlig plats i biblioteket, som förr var forskarens arbetsrum. De har dock inte alltid kommit så väl överens, men ofta hade de utbyte av varandra. En inte helt ogrundad uppfattning var exempelvis att den som inte lyckades i början av sin forskarkarriär fick flytta över till arkiv- och biblioteksväsendet (Ridderstad 2007, s. 206ff).

Nolin (2009, s. 270ff), vars tankar jag kommer att återkomma till, nämner tre förändringsprocesser som han menar har lett till ett allt större avstånd mellan bibliotekarier och forskare. De två första – det digitala bibliotekets genombrott och bibliotekets studentfokus – har redan berörts. Den tredje processen handlar om att forskare har börjat förlora den status och de privilegier de länge haft som experter i samhället. Sedan andra världskriget har de blivit mångdubbelt fler och de måste allt oftare anpassa sig till knappa resurser och nationella mål. Forskare forskar inte heller längre i samma utsträckning utan lägger mycket tid på att undervisa och på administration, nätverkande och kvalitetssäkring. I och med att informationskompetens är någonting som ständigt måste utvecklas och omformuleras kan det digitala bibliotekets tillgänglighet faktiskt innebära ett problem för forskarna. Eftersom de inte längre behöver komma rent fysiskt till biblioteket och tror sig en gång för alla vara informationskompetenta menar Nolin (2009, s. 257ff) att de går miste om kontakten med bibliotekarien och dennes kunskaper kring det föränderliga informationslandskapet.

Omformuleringen av högskolelagen under 2002 (Lag 1992:1434) accentuerade bibliotekets arbete gentemot studenterna och bibliotekarierna började arbeta mer med undervisning i informationskompetens. Den här reformen krävde mycket av biblioteken, något som bland annat tagits upp av Hansson och Rimsten (2005).

Forsberg och Reistad (2005, s. 66) skriver att flera utredningar från mitten av nittioalet och början av tjugohundratalet betonar universitetsbibliotekens pedagogiska roll och studenters, men också lärare och forskares, behov av kunskaper om informationssökning och källor. Detta påverkade givetvis UH-bibliotekariernas arbete i grunden (Ridderstad 2007, s. 213).

Ithaka, en organisation som vill underlätta spridning av information och vetenskapliga resultat inom den akademiska världen, genomför vart tredje år en undersökning kring särskilt viktiga strategiska frågor som rör bland annat vetenskapliga bibliotek. I den senaste rapporten framhålls att biblioteken och biblioteksbyggnaden i sig numera sällan är startpunkten när det gäller forskares informationssökning. Bibliotekets katalog används inte heller särskilt ofta, utan som regel används istället specifika elektroniska forskningsresurser eller generella sökmotorer. Inte heller är bibliotekets roll som informationsförmedlare särskilt tydlig för forskarna, som hellre framhåller dess roll som inköpare av olika elektroniska resurser och som bevarare och tillhandahållare av samlingarna (Sconfeld och Housewright betecknar detta som bibliotekets arkivfunktion).

De forskare som inte bryr sig om huruvida tidskrifterna finns i ett digitalt eller i ett fysiskt format blir allt fler. Forskare inom humanistiska ämnen är minst positiva till digitala format (ungefär 60 procent), medan de som hör till NTM-ämnena, naturvetenskaperna, de tekniska vetenskaperna och medicin (på engelska *sciences*) är betydligt mer positiva (mer än 80 procent). Att det elektroniska formatet är norm gäller dock än så länge framförallt för tidskrifter (Sconfeld & Housewright 2010).

Enligt rapporten tycks UH-bibliotekets traditionella roller och tjänster idag framförallt uppskattas av de humanistiska forskarna. Så publicerar sig också framförallt forskare som hör till de humanistiska vetenskaperna i stor utsträckning i fysiska monografier. Här måste givetvis biblioteken vara lyhörda för forskarnas behov och de bibliotekarier som stödjer forskare inom NTM-ämnena utforma sina tjänster och stödfunktioner så att de kan bli relevanta för just dessa forskare. I relation till dem fungerar det som regel inte att utgå från den traditionella synen på biblioteket (Ibid.).

1.2.3 Lunds universitet och Lunds universitets bibliotek

Lunds universitet är en stor och komplex organisation med åtta fakulteter. Under fakulteterna finns en mängd olika institutioner av olika slag. I dagarna är Lunds universitets bibliotek mitt uppe i en omorganisation där 31 mindre bibliotek vid årsskiftet 2011/2012 slogs ihop till åtta fakultetsbibliotek, som dock kan ha ett flertal serviceställen. Därutöver tillkommer det centrala universitetsbiblioteket. Bibliotekariernas arbetsgivare kommer även fortsättningsvis att vara fakulteterna, och själva biblioteksorganisationen (där de tidigare Biblioteksdirektionen och Universitetsbiblioteket slagits ihop till en enhet) leds av en universitetsbibliotekarie (Blomqvist 2011).

Den nätverksorganisation som gäller idag, med många mindre/mellanstora bibliotek istället för ett samlat universitetsbiblioteket, togs i bruk 2000 (Gellerstam 2005, s. 16ff). Bibliotekens uppdrag är tätt kopplade till respektive fakultets mål och vision såväl som till Lunds universitets biblioteks nätverks gemensamma mål – att erbjuda

tjänster av hög kvalitet för forskare, lärare samt studenter (Hultman Özek, Zettergren & Voog 2009).

Lunds universitets bibliotek har en strategisk plan som gäller för åren 2009-2012, där forskarna får lov att ta ungefär lika stor plats som studenterna. Fyra strategier kopplade till olika områden lyfts fram särskilt. De är *informationstjänster, stöd till forskningen, stöd till utbildning och lärande* och *fysiska och virtuella lärandemiljöer*. Under avsnittet *stöd till forskningen* kan vi läsa att konkurrensen kring forskningsmedel hårdnar och att ett underlag kring vetenskaplig produktion är strategiskt viktigt för Lunds universitet. Alltså blir det allt viktigare för LUB att utveckla och tillhandahålla sådana tjänster. Vidare framgår det att Lunds universitet präglas av internationell och nationell samverkan, bland annat i form av gränsöverskridande projekt. Det framhålls att samarbetet mellan bibliotek och forskargrupper måste öka för att tillgodose forskningens framtida behov. I planens omvärldsbevakning som berör bibliotekets arbete gentemot forskare kan vi läsa: "Bibliotekens service och organisation skall spegla och underlätta dessa nya arbetsformer och kommer därmed att spela en central roll för forskargruppernas resultat och framgång." (Lunds universitet 2009).

1.2.3.1 Verksamhetsområdet för vetenskaplig kommunikation

Området för vetenskaplig kommunikation är en del av UB Tornavägen och en central funktion inom LUB. UB Tornavägen (tidigare Biblioteksdirektionen) driver och utvecklar gemensamma elektroniska tjänster och samordnar verksamheten inom biblioteksnätverket (Lunds universitet 2012a). Det löpande arbetet för verksamhetsområdet är rådgivning och undervisning i frågor rörande vetenskaplig kommunikation, publicering och Open Access inom biblioteksnätverket och universitetet (Lunds universitet – Biblioteksdirektionen 2008.)

Vid området för vetenskaplig kommunikation arbetar personalen bland annat mot LUB:s bibliotekarier och tar dagligen emot frågor om vetenskaplig kommunikation och om LUP. Lund University Publications, som är universitetets institutionella arkiv. Verksamhetsområdets utåtriktade arbete vänder sig dels mot forskare och dels mot bibliotekspersonal och annan personal som på olika sätt interagerar med forskare. De anordnar också utbildningar för bibliotekarierna, bland annat rörande det praktiska hantverket att lägga in och kontrollera data i LUP. Lunds universitets bibliotek driver ett nätverk för vetenskaplig kommunikation där UB Tornavägen ingår. UB Tornavägen står dessutom för en referensgrupp för LUP som framförallt rör tekniska frågor och utveckling.

I sitt arbete stödjer sig UB Tornavägen framförallt på universitetets publiceringspolicy med ursprung i ett rektorsbeslut från 2007 om obligatorisk registrering av publikationer i LUP och en rekommendation från Universitetsstyrelsen från 2005. Rekommendationen från universitetet är att forskare om möjligt ska publicera sig i tidskrifter som är fritt tillgängliga för läsaren och att de i andra hand ska välja en tidskrift som tillåter parallellpublicering. Forskaren ska dessutom undvika att överlåta sin publiceringsrätt och ett minimikrav för författaren är rätten till parallellpublicering. Enligt denna policy vill Lunds universitet därutöver verka för att vetenskapliga tidskrifter övergår till en publiceringsmodell där artiklarna görs fritt

tillgängliga för läsaren direkt eller i form av parallellpublicering (Lunds universitet 2012c).

1.3 Syfte

Jag har valt att lyfta upp forskarstöd som ett exempel på hur en särskild funktion inom den professionella praktiken vid ett UH-bibliotek idag kan te sig. Undersökningens kontext är Lunds universitets bibliotek. Mitt syfte är att visa på hur arbetet med forskarstöd är sammankopplat med bibliotekariernas identitet och lärande liksom hur detta arbete påverkas av de aktuella forskningsdisciplinernas epistemiska kultur, med andra ord vad forskarnas ämnestillhörighet för med sig. Arbetet med forskarstöd undersöks i relation till kontextuella förutsättningar som exempelvis ekonomiska och politiska faktorer, men även i relation till interna faktorer som beror av den kultur som är rådande vid de aktuella fakulteterna.

1.3.1 Frågeställningar

1. Hur definieras forskarstöd av bibliotekarierna inom de aktuella fakulteterna?
2. På vilket sätt påverkar arbetet med forskarstöd bibliotekariernas lärande och professionella identitet?
3. I vilken utsträckning påverkar en forskningsdisciplins epistemiska kultur bibliotekariernas arbete med forskarstöd?

2. Tidigare forskning

Större delen av den forskning som ändå bedrivits om forskarstöd i Sverige är genomförd antingen med fokus på olika aspekter på forskning eller ur forskarens perspektiv i relation till ämnen relevanta för biblioteks- och informationsvetenskaperna.

Några exempel är Sara Kjellbergs (2010) avhandling *Forskarbloggar* där Kjellberg utforskar vetenskaplig kommunikation som bedrivs via bloggar liksom Krister Johannessons (2009) avhandling *I främsta rummet* som behandlar planering av byggnation av högskolebiblioteksbyggnader. Det finns också en rad aktuella och mer internationella verk som rör vetenskaplig kommunikation i relation till ett föränderligt forskningslandskap. Några av dem är böckerna *Scholarly communication in library and information services* av Bhaskar Mukherjee (2010) och *Scholarly communication for librarians* av Heather Morrison (2009). Även Christine Borgman har skrivit böcker som berör ämnet, bland annat *Scholarship in the digital age* (2007).

Av många, exempelvis Morrison (2009, s. 14ff) framhålls vikten av att UH-bibliotekarien i framtiden måste vara medveten om olika forskningsdiscipliners särarter och om hur forskarnas villkor ser ut. Detta kan inte nog betonas i arbetet med forskarstöd. Kjellberg (2010, s. 91) skriver att om bibliotekarierna ska kunna ge stöd åt forskarna måste de utveckla en förståelse för hur den aktuella forskningspraktiken är uppbyggd. Olika praktiker inom vetenskaplig kommunikation är mycket komplexa och genom att studera delar av praktiken, som exempelvis bloggar, kan bibliotekarierna se hur dessa kan passa in i andra system i bibliotekens verksamhet (Ibid.).

2.1 Bibliotekariers relation till forskare

Jan Nolin (2009, s. 257ff), som är fil. dr. och docent i vetenskapsteori, skriver om hur forskningsbibliotekariens roll i relation till forskaren skulle kunna se ut och relaterar detta till sitt synsätt att forskare framförallt identifierar sig med begreppet *kunskap* (de är kunskapspraktiker) och bibliotekarier framförallt identifierar sig med begreppet *information* (de är informationspraktiker). Nolin tar sig alltså tid att diskutera begreppen kunskap, information och informationskompetens i relation till UH-bibliotekarier och hur de förstår samt identifierar sig med informationsbegreppet.

Nolin menar att bibliotekarierna är delaktiga i en annan slags kognitiv kultur än om det formbildande begreppet vore just kunskap. Han anser att bibliotekarier bör röra sig mot kunskapsbegreppet, som är mer förknippat med en djupgående förståelse än vad begreppet *information* är. Dock tar det tid att sätta sig in i ett kunskapsfält och det

är inte alltid praktiskt att frångå den generalistroll som bibliotekarien som regel har vid sökning av information. Men för att kunna vara ett stöd för forskarnas mer avancerade informationskompetens behöver bibliotekarien förstå den vetenskapliga kunskapens egenart – i all sin kontextberoende komplexitet – för att kunna utvärdera kunskap som information. På samma sätt måste forskaren vara informationskunnig för att upprätthålla sin vetenskapliga kompetens och ha möjlighet att komma åt relevant vetenskapligt baserad information. Att alla forskare arbetar med en tolkningspraxis där vissa saker väljs bort till förmån för annat och att forskare inte söker efter någon lättvindig sanning är viktigt att förstå för UH-bibliotekarier (Nolin 2009, s. 268f).

Även Birger Hjørland (2011), dansk professor i biblioteks- och informationsvetenskap, skriver om denna problematik. Han identifierar ett problem i och med åtskillnaden mellan informationsspecialister och ämnesspecialister³ på UH-bibliotek och menar att dessa kompetenser bör integreras för att kunna ge användaren ett mer relevant stöd. Ämnesspecialister skulle alltså, i analogi med det Nolin skriver ovan, som regel vara forskare (det vill säga, kunskapspraktiker) medan informationsspecialisterna som regel är bibliotekarier (informationspraktiker). Hjørland menar att ämnesspecialister och informationsspecialister har helt motsatta sätt att förstå informationssystem. Där ämnesspecialisterna har en ”bottom up”-förståelse, där de börjar med att studera ett ämne och sedan breddar sin förståelse av ämnets kunskap och kommunikation, har informationsspecialisterna en ”top down”-förståelse, där de:

starter med brede perspektiver på viden, information og kommunikation og arbejder sig herfra ned på konkrete områder. Forskere kender bedst specifikke bøger og tidsskrifter på deres område, informationsspecialister kender bedst til overordnede fagstrukturer, bibliografiske databaser, referencematerialer m.v. (Hjørland 2011, s. 19).

Gunilla Wiklund (2007, s. 153f) har i sin licentiatavhandling sammanfattat bibliotekariernas arbete gentemot forskare på ett åskådliggörande sätt. Olika forskare rör sig inom olika typer av praktiker och deras forskningsprocesser ser givetvis olika ut. Information och informationssökning är integrerade delar av forskares liv, och informell kommunikation liksom sociala nätverk är ofta mycket viktiga i forskares vardag (Ibid.). Enligt Wiklund är bibliotekariens uppgift bland dagens komplexa forskningspraktiker därför ”att förstå hur olika typer av dokument ges mening i sociala praktiker och att vara en länk mellan dessa meningar och de informationssystem som biblioteket erbjuder” (Wiklund 2007 s. 154).

2.2 Bibliotekarieprofessionen och bibliotekariens identitet

Joacim Hansson (2010), professor i biblioteks- och informationsvetenskap vid Linnéuniversitetet, beskriver hur normer och regler som är förhärskande inom den

³ Hjørland nämner därutöver IT-personal som en tredje grupp inom UH-biblioteken med en viktig specifik kompetens som sällan varken informations- eller ämnesspecialisterna har. För att tydliggöra Hjørlands resonemang i förhållande till Nolins tankar har jag dock valt att inte nämna IT-specialisterna i löpande text i just detta fall.

samhälleliga diskursen under de senaste åren har tvingat biblioteken till stora förändringar. Upplysningsidealet och folkbildningstanken har blivit övergivna till förmån för den nyliberala diskursen, där kunskap har fått ett ekonomiskt istället för ett demokratiskt värde. Dock poängterar Hansson (2010) att det i dessa nya former av biblioteksarbete fortfarande finns samma typ av grundläggande innehåll. Hansson menar därför att det är viktigt att inte bara haka på nya trender för att bibliotekssamfundet på en diskursiv nivå anser att det är relevant. Inom den konkreta bibliotekariepraktiken är det istället viktigt att fråga sig i vilket syfte dessa redskap ska användas och på vilka sätt de kan vara meningsfulla utifrån bibliotekets syften och mål.

Två aspekter av dagens bibliotekariesjälvbild har förändrats särskilt tydligt: hur bibliotekarien förhåller sig till samlingarna samt vilken relation bibliotekarien har till användarna. Användaren är idag central på ett sätt som aldrig varit fallet tidigare och bibliotekarien vaktar inte längre över utan förmedlar samlingarna. Två saker har å andra sidan varit särskilt stabila: biblioteken har aldrig varit vinstdrivande och de har som regel utvecklats för det allmännas bästa (Hansson 2010, s. 89ff). Forskningsbiblioteken har fått en avsevärt mer social i stället för bibliografisk roll vid en jämförelse med hur det sett ut under tidigare epoker. Inom forskningsbiblioteken återfinns allt oftare caféer och internationaliseringen bidrar till att människor från många olika länder möts där, oberoende av nationella eller sociala sammanhang i övrigt (Hansson 2010).

Även Hjørland (2011) nämner att alla bibliotek är del i en stolt tradition av fri och lika tillgång till information. Även om detta inte alltid kan implementeras bokstavligt, så är det ändå en målsättning av demokratisk, social och kulturell betydelse. Hit hör också att bibliotekariesamfundet bör studera och förhålla sig kritiskt till medieformer och mediernas innehåll. Ett exempel är diskussionen kring och fenomenet Open Access som även Hansson (2010) nämner. Här handlar det enligt Hjørland (2011) kanske mindre om att forska och mer om att biblioteken kan arbeta konkret med kulturpolitik och gentemot samhället i övrigt.

Själva bibliotekarieprofessionen har sina rötter i den konkreta bibliotekariepraktiken. I linje med hur många andra yrken akademiserats sedan åttiotalet har bibliotekarieutbildningen gått från att vara en yrkesutbildning till att bli en utbildning i biblioteks- och informationsvetenskap. Ändå tycks de egenskaper som efterfrågas av en bibliotekarie vara generiska och fokusera på service och kommunikation (Wilson & Halpin 2006). Från början hade UH-bibliotekarierna olika sorters vetenskaplig bakgrund till skillnad från folkbiblioteksbibliotekarierna som hade en gemensam utbildning (Hjørland 2011).

Biblioteks- och informationsforskarna Moring och Hedman (2006, s. 97f) nämner, precis som Hansson (2010), att frågor som de kring bibliotekariernas framtida roller och kompetenser har varit föremål för intensiv debatt på senare tid. Istället för att som Hansson (2010) ta till en diskursiv förklaringsmodell för denna "identitetskris" använder sig Moring och Hedman (2006) av teorier om lärande, praktik och profession.

Lärande och utbildning har länge varit synonymt med traditionell skolundervisning där lärandet förväntas ske i individens eget huvud. Men att gå från en utbildning i biblioteks- och informationsvetenskap till en bibliotekariepraktik är inte oproblematiskt. Dagens praktiker präglas av instabilitet och en komplex verklighet där en viktig del av den professionella kompetensen går ut på att kunna se och definiera problem. Därför går det inte att via en teoretisk utbildning direkt använda sig av denna kunskap i en yrkespraktik. Inte heller kan professionell kunskap rangordnas på så vis att praktik och problemlösning är sekundärt medan vetenskaplig teori betraktas som det primära för yrkesutövaren (Moring och Hedman 2006, s. 100ff).

Lärande ska alltså inte ses som något som enbart sker i skolbänken utan också som något som sker i sociala praktiker. Av detta följer att det lärande som sker i praktiken även det är förbundet med utvecklingen av en professionsidentitet – en identitet som inte utvecklas färdigt under utbildningen, även om den kanhända initieras där. Idag räcker det inte för en profession att enbart hänvisa till sin kunskapsbas – i mötet med användaren måste bibliotekarien också visa och använda sig själv som människa. Den professionella yrkesutövaren utvecklar alltså en individuell professionell identitet med syfte att integrera sin personlighet med yrkets professionella krav. Utveckling av en identitet är en tillblivelseprocess och det är i mötet med andra som vi lär oss vilka vi är – att lära sig hur en praktik fungerar är en väg både mot ett inkluderande i denna gemenskap och mot en professionsidentitet. En person inom en profession både definierar och definieras av de relationer som finns i en praktikgemenskap (Moring och Hedman, 104ff).

Schreiber (2006) har skrivit om bibliotekarieprofessionen ur ett historiskt perspektiv, från 60-talet och fram till idag. En viktig poäng i Schreibers resonemang är hur den specifika tidsandan och den offentliga sektorns förutsättningar satt agendan för bibliotekarieprofessionen. Det Schreiber skriver om förändringarna inom den offentliga sektorn från mitten av 80-talet har tydliga paralleller till många av de övriga refererade författarna i den här uppsatsen, som exempelvis Hansson (2010), Hermansen (2005), Vanebro (2005) och Gellerstam (2005). Schreiber refererar bland annat till Brantes teori för att analysera professioner, en teori som är tätt knuten till den ekonomiska rationaliteten liksom till utbud och efterfrågan. Brantes teori innebär enligt Schreiber (2006, s. 31ff se Brante 1987) att professionens medlemmar kan vara tvungna att anpassa sig till brukarnas krav, exempelvis genom att – om så är möjligt – snabbt investera i ny kunskap. En annan professionsteori som Schreiber använder sig av, formulerad av bland andra Moos och Hjort, menar istället att kunskap inte hur som helst kan bytas ut. Här talas det istället om relationsprofessioner, yrken där relationer är helt centrala för arbetet. Relationsprofessionerna måste dock inte bara ha de specifika kunskaper och färdigheter som krävs för yrket i sig utan också kunna argumentera för sin existens gentemot brukare och andra intressenter (Schreiber 2006 s. 32f se Moos 2004; Hjort 2004). Schreiber (2006, s. 43f) avslutar med att skriva att det idag är en god idé att betrakta bibliotekarieprofessionen som en lärogemenskap med olika identiteter och processer.

2.3 Vetenskaplig kommunikation nu och då

Forskare idag har press på sig att bli publicerade, inte minst för att avancera i karriären. Traditionellt sett har många forskargrenar, särskilt inom naturvetenskaperna, publicerat sig i kommersiella vetenskapliga tidskrifter där vissa tidskrifter har högre status (Morrison 2009, 9ff.). Viktiga undantag finns, bland annat inom fysiken där forskare länge har arbetat med Open Access-preprints med hjälp av sitt öppna arkiv, ArXiv (Morrison 2009, s. 17). Inom humaniora har man framförallt publicerat sig i monografier och antologier av olika slag.

Janken Myrdal (2009, s. 34ff) har gjort en uppställning för att tydliggöra skillnader i publiceringen mellan den idealtypiska naturvetaren och den idealtypiska humanvetenskapliga forskaren.⁴ Där naturvetaren publicerar komprimerade artiklar på engelska inom avgränsade ämnen efter en strikt disposition publicerar sig humanvetaren i mer fritt disponerade böcker/monografier med flytande gränser där det varierande språket är ett verktyg och litteraturlistorna ofta är betydligt längre än i de naturvetenskapliga publikationerna. Skillnaderna manifesterar sig redan i forskarutbildningen; en fysikdoktorand får sitt tema och ingår i en forskargrupp medan en doktorand i historia själv väljer sitt ämne och forskar på egen hand. Detta leder till att fysikartiklar, även efter forskarutbildningen slut, publiceras av flera författare. I historia däremot skrivs det i första hand böcker av ensamförfattare. Orsaken till skillnaderna mellan natur- och humanvetenskapen ligger enligt Myrdal i att människor är mer komplicerade än fenomen i naturen. Att exempelvis reducera textlängden i humanvetenskapliga publikationer kan göra framställningen obegriplig. Även källkritiken är en viktig del av forskningspresentationen och komplexa filosofiska frågor behöver ofta plats att diskuteras ingående (Myrdal 2009, s. 11, 32, 44, 100; Bernhardsson 2011, s. 51).

Enligt Katarina Bernhardsson (2011, s. 51), som skrivit om hur det humanistiska och teologiska området vid Lunds universitet skulle kunna utveckla sin publiceringsverksamhet, är boken som medium ett uttryck för humanioraämnenas epistemiska kultur och förlusten av boken som publikationsform skulle utesluta mycket av det forskarna gör idag. Björn Hellqvist (2008), som forskar i bibliometri, anser att humaniora inte bara ska närma sig naturvetarnas publikationssätt, utan att humanisterna behöver egna modeller och lösningar. Enligt honom skulle ”varken humaniora eller bibliometrin som forskningsgren [...] vara betjänt av att tvingas in i en modell som är utvecklad för naturvetenskapen” (Hellqvist 2008, s. 60).

En anledning till varför artikelformen i internationella tidskrifter föredras av naturvetarna är att naturvetenskaperna är påtagligt kumulativa – det finns fler ämnen som många forskare i hela världen bearbetar samtidigt och där det gäller att vara snabb och publicera först. Humanister kan vara helt ensamma om sitt ämne (Myrdal 2009, s. 41, 42, 46). Den naturvetenskapliga idealartikeln vill leda läsaren till en logisk slutsats, medan humanvetenskapliga publikationer vill belysa ett och samma problem på många olika sätt (Myrdal, 2009, s. 113).

⁴ Myrdal slår i sin bok samman humaniora och samhällsvetenskap till vad han benämner en av idealtyperna, humanvetenskap. Den andra idealtypen är naturvetenskap.

Morrison (2009, s. 159ff) presenterar flera olika trender gällande vetenskaplig kommunikation i framtiden. I och med Internet har det vuxit fram fler sätt att kommunicera sin forskning, exempelvis bloggar och wikis samt andra kollaborativa former av fri vetenskapsspridning. Morrison, liksom Borgman (2007, s. 47ff, s. 115) nämner dessutom att forskning på stora datamängder blir mer frekvent och att det är viktigt att biblioteken arbetar med att tillgängliggöra dessa data på olika sätt. Gränserna mellan bibliotekens egna institutionella arkiv och samarbeten gällande öppen publicering börjar också suddas ut allt mer (Morrison, s. 52ff, 163f). Forskare idag kommunicerar med varandra genom mängder av kanaler. Gränserna mellan formell och informell kommunikation blir mer otydliga, och informationen blir svårare att bedöma. Ändå är fortfarande den formella publicerade kommunikationen fokus för UH-bibliotekarien (Morrison 2009, s. 19, s. 207ff).

Bland andra Denmark's electronic research library, DEFF, har fördjupat sig i framtiden för forskningsbiblioteken. Enligt DEFF är de inte längre enbart en infrastruktur för informationsförsörjning utan blir i allt större utsträckning en del i hur vetenskaplig kunskap bildas. Biblioteket ska stödja läroprocesser liksom synergera och utvärdera kunskap och ska samtidigt förhålla sig till många nya intressenter och konkurrenter – ett tydligt exempel är Google. Enligt rapporten finns det också ett allt större krav på att forskningen ska komma samhället till del via den så kallade tredje uppgiften (*The future of research and the research library* 2009). Meyer, Madsen och Fry (2010) påpekar att biblioteken också själva blir allt mer involverade i själva publiceringen av forskningsresultat. Vem distribuerar forskningen och upprätthåller och uppdaterar samlingarna? Längre har biblioteken befunnit sig i en sorts symbios med kommersiella förlag som sammanställt och tillhandahållit det material som biblioteken har velat köpa in och distribuera. Med tanke på Open Access-rörelsens framväxt behöver det inte längre se ut så idag. Meyer, Madsen och Fry (2010) påpekar även de att målgrupperna i ett internationellt perspektiv breddas för att också inkludera allmänheten, särskilt med tanke på att mer och mer forskning blir fritt tillgänglig.

2.3.1 Open Access och upphovsrätt

Open Access-rörelsen kom till som en reaktion mot de höga prenumerationspriser och inskränkande licenser gällande digitalt material som tidskriftsförlagen de senaste decennierna börjat avkräva biblioteken. Då denna ökning skett parallellt med en fördubbling av antalet vetenskapliga tidskrifter har forskningsbibliotekens budget blivit allt mer ansträngd (Mukherjee 2010, s. 19, Cronin 2003). Open Access-material kan definieras som digitalt, online, gratis och fritt från de flesta upphovsrättsliga och licensrelaterade inskränkningar. Att någonting är Open Access har dels att göra med hur författaren och förlagen förhåller sig till varandra och dels hur materialet får spridas och tillgängliggöras (Mukherjee 2010, s. 20f). Enligt Kungliga Biblioteket (2010) är Open Access, OA, idag på väg att bli norm när det gäller att publicera vetenskapligt material på webben och det efterfrågas i allt högre grad av både myndigheter, finansierare och lärosäten.

Förutsättningarna för Open Access-publicering skiljer sig som redan nämnts åt inom olika ämnen och även förlagens uppfattning om vad OA innebär skiftar. Detta framkommer bland annat i Lindhs och Wiklunds (2010) rapport kring attityder och publiceringspolicies hos nordiska utgivare av humaniora och rättsvetenskap.

Rapporten har tillkommit bland annat för att synliggöra det faktum att material om Open Access ofta framhåller att OA ska gälla i första hand för vetenskapliga peer review-tidskrifter. Detta kan vålla problem då humaniora och samhällsvetenskap ofta publicerar sina resultat på andra sätt, exempelvis i böcker – då ofta lokalt/regionalt – och i mer populärvetenskapliga forum (Lind & Wiklund 2010). För bibliotekariernas del krävs det mer kunskap om hur forskarna väljer olika publiceringsformer och hur förutsättningarna för olika typer av publicering ser ut, liksom kring vad som händer vid en övergång till fritt tillgängliggörande (Lindh & Wiklund 2010).

I relation till den ökade möjligheten att mångfaldiga och sprida digitalt material har också problematiken kring upphovsrätten accentuerats. Oppenheim (2008) skriver att vid en övergång till OA-publicering måste författarna, och inte utgivarna, bevaka sina upphovsrättsliga intressen. Även om Open Access är fullt lagligt så kräver det mycket av forskaren, som ofta varken har erfarenhet av eller kunskap om upphovsrätt. Det ekonomiska problem som är förbundet med Open Access är inte heller förvånande; vem betalar för publiceringen när inte UH-biblioteken gör det genom sina inköp (Oppenheim 2008)?

Ett mer fritt delande av forskning behöver som sagt inte enbart ske via traditionella Open Access-tidskrifter eller parallellpublicering. Det finns många nya sätt att tillgängliggöra forskningsresultat genom bland annat kallade Creative Commons-initiativ, bloggar och olika typer av mer eller mindre populärvetenskapliga forum (se bl. a. Solon 2011; Kjellberg 2010; O'Sullivan 2008).

2.3.2 Ett ökat arbete med bibliometri vid UH-biblioteken

Bibliometrin som vetenskaplig disciplin inom biblioteks- och informationsvetenskaperna har en lång bakgrund. Grunden lades redan under 1920-talet och på 1950-talet började dess metoder utvecklas. Bibliometris mål är att genom kvantitativa analyser av främst vetenskaplig litteratur beskriva vetenskapens och teknologins utveckling. Dess metoder används framförallt vid undersökningar av vetenskaplig publiceringsverksamhet men också för att undersöka kommunikation inom och mellan vetenskapsområden samt för utvärdering av forskningssamverkan och administrering av vetenskaplig information (Kärki & Kortelainen 1998).

En viktig metod inom bibliometrin är citeringsanalys, som används för att se hur relationer forskare emellan ser ut genom att studera hur de citerar varandra. Merparten av de bibliometriska undersökningarna är citeringsanalyser och med dessa analysers hjälp är det möjligt att länka olika vetenskapliga arbeten, tidskrifter, forskningsdiscipliner och länder till varandra (Kärki & Kortelainen 1998, s. 20f; Mukherjee 2010, s. 93). Citeringsanalys som metod har både ifrågasatts och försvarats genom åren (se bland andra MacRoberts & MacRoberts 1989 samt van Raan 1998). Idag används ofta Thomson ISI's *Journal Citations report* som underlag för det sätt att mäta forskningens genomslagskraft som kallas *Journal Impact Factor*, ofta bara *Impact Factor*. Eftersom Thomson ISI's underlag, databasen Web of Science, bygger på traditionell bibliometrisk metod finns de tidskrifter som inte är centrala enligt det statistiska underlaget inte med i databasen. Det är givetvis viktigt att vara medveten om detta både som bibliotekarie och forskare eftersom de artiklar med störst genomslagskraft inte behöver vara de som är mest relevanta eller vara de som håller högst kvalitet. Här används denna tidigare nämnda Impact Factor ofta som

en måttstock, något som är problematiskt eftersom Thomson ISI bara grundar sin Impact Factor på 7500 av ungefär 25 000 vetenskapliga peer review-tidskrifter i världen (Morrison 2009, s. 12f.)

Åström, Hansson och Olsson (2011) har gjort en enkätundersökning om hur arbetet med bibliometri, som blivit en ny del i biblioteksarbetet vid Sveriges lärosäten idag, påverkar UH-bibliotekens roll i ett föränderligt bibliotekslandskap. Resultatet av undersökningen pekar mot att arbetet med bibliometri är ett sätt att vidga bibliotekarieprofessionen i en tid då det råder osäkerhet kring bibliotekariens roll och kompetenser, särskilt då utvärdering av forskning, bland annat som ett sätt att veta hur forskningsmedel ska fördelas, blivit allt vanligare. Författarna pekar på hur arbetet med bibliometri i viss mån kan leda till att uppfattningen av biblioteket och dess roll förändras; från att vara mer passiva informationsförmedlare tar biblioteket i och med bibliometrin en mer aktiv roll, och intar en position med mer makt inom lärosätet (Åström, Hansson & Olsson 2011).

Vid Lunds universitets bibliotek är det i huvudsak den centrala funktionen vid Verksamhetsområdet för vetenskaplig kommunikation som arbetar med bibliometri – både direkt mot forskare men också mot bibliotekarierna (se avsnitt 1.2.3.1.) Kopplingen mellan bibliometri och forskarstöd är alltså tydlig men inte alltid så stark just när det gäller bibliotekariernas praktiska arbete med forskarstöd vid Lunds universitets bibliotek.

3. Teori

Jag vill börja med att tydliggöra hur jag använder mig av de teoretiska utgångspunkterna i förhållande till studiens frågeställningar. Den första frågan implicerar ett svar som är mer deskriptivt till sin karaktär och för att besvara den har jag analyserat utsagorna med hjälp av stora delar av både teori och tidigare forskning. Avsnitt 3.1 om epistemiska kulturer använder jag för att underlätta arbetet med att besvara framförallt fråga nummer tre, men teorin kan vara meningsfull också rörande fråga två. De efterföljande två teoriavsnitten om professionell identitet och lärande är nära förbundna med varandra och är betydelsefulla framförallt för att besvara fråga två men också i viss mån för att kunna besvara de övriga frågorna.

3.1 Epistemiska kulturer

Olika forskare arbetar på olika sätt. Arbetssätten skiljer sig åt med avseende på person men också med avseende på den ämnestradition och den kultur där forskaren befinner sig. Karin Knorr Cetina (1999) har undersökt detta mer ingående, något som redovisas i hennes bok *Epistemic Cultures*. Enligt Knorr Cetina är epistemiska kulturer sådana kulturer som skapar och upprätthåller kunskap; de är det ramverk som inom ett visst ämne avgör hur vi vet vad vi vet. Knorr Cetina (1999, s. 1) undersöker hur sociala arrangemang konstruerar kunskap inom specifika vetenskapliga discipliner, men hon väcker också frågor kring hur vårt eget så kallade kunskaps- eller informationssamhälle drivs medelst processer som experter initierat, allt utifrån olika specifika epistemiska kulturer.

Då UH-bibliotekariers verksamhet med forskarstöd inte tidigare undersökts är tanken att anpassa Knorr Cetinas teoretiska ramverk så att det också blir ett analysredskap för min studie av bibliotekariernas verklighet. Det bör vara så att de specifika forskningsdisciplinerna spiller över på hur bibliotekarierna arbetar för att underlätta och sprida samma forskning. Enligt Kjellberg (2010, s. 24f) skiljer Knorr Cetina på begreppen epistemisk kultur och epistemisk praktik och menar då att de rika epistemiska kulturerna konstrueras i praktiker. Praktikerna är dynamiska och skapas i förhållande till olika epistemiska objekt. UH-bibliotekarierna inom respektive ämne verkar alltså inom sina egna praktiker som är beroende av ett komplext nät av inte bara det specifika ämnesområdet utan också av andra externa faktorer. I denna studie fokuserar jag på de olika UH-bibliotekariernas praktik i det som de uppfattar som forskarstöd.

För att undersöka *hur* bibliotekariernas särskilda epistemiska praktik ser ut hade det behövts en grundlig etnografisk studie, något som inte är möjligt inom ramen för en mastersuppsats som denna. Det är istället bibliotekariernas utsagor kring sin praktik

rörande forskarstöd, liksom hur de förhåller sig till den (deras identitet), som är föremål för studien. Tanken är alltså att försöka få en inblick i hur bibliotekarierna tar sig an det arbete de utför och hur deras identiteter skapas och omskapas i relation till detta.

3.2 Professionell identitet

För att kunna fokusera på bibliotekariernas praktiker i sig – eftersom de påverkas av mer än bara de epistemiska kulturerna – använder jag mig för att undersöka bibliotekariernas identitet i ett vidare perspektiv också av Kåre Heggens (2008) teori och begreppsvärld. Enligt Heggen (2008), norsk professionsforskare, är praktik och identitet intimt sammankopplade med professionen i sig. I detta möte skapas alltså en identitet som är beroende både av den formella utbildningen, arbetsplatsen och av personliga erfarenheter och förhållningssätt. Uppgifter på arbetsplatsen är ofta av normativ karaktär, och den kunskap bibliotekarien har ger inga explicita svar på hur dessa uppgifter ska hanteras. Istället krävs ett flexibelt handlande där bland annat värderingar, personliga erfarenheter och kunskap – allt i relation till användaren och kontexten – behövs för att kunna handla i enlighet med professionens, alltså yrkets, normer (Heggen 2008, s. 321).

Yrkesutövarens identitet förutsätter ett konstant lärande, där lärande i specifika praktikgemenskaper innebär att identiteten förändras. Att utveckla praktiken och identiteten ses som två sidor av samma mynt i lärandeprocessen. Lärandet kan varken särskiljas från kontexten där den sker eller reduceras till en intellektuell, kognitiv process. Exakta kunskaper, färdigheter och kognitivt lärande är inte oviktigt, men måste ses i förhållande till identitet och personligt lärande (Heggen 2008, s. 322).

Den centrala frågan i den teoretiska diskussionen om identitet är enligt Heggen (2008, s. 323f) individens uppfattning om vad hon är och vad hon önskar att vara. Identiteten utmanas och omskapas ständigt. Professionsidentiteten är en form av kollektiv identitet, där igenkänningen skapar ett kollektivt underlag för handling.⁵ Detta är ofta problematiskt eftersom kollektivet består av olika individer, som inte alltid identifierar sig med andra inom kollektivet eller med deras handlingar. För vissa kan professionen vara den del som dominerar identiteten, medan andra ser familjen, den etniska eller kanske religiösa tillhörigheten eller fritidsintressen som centrala för identiteten (Heggen 2008, s 323).

Då styrkan i den enskildas identifiering med professionen är svag går det att, precis som också Moring och Hedman (2006) nämner, att istället tala om professionell identitet, som alltså är något annat än professionsidentitet. Den professionella identiteten kan förstås som en mer eller mindre medveten uppfattning av en själv som yrkesutövare, med allt vad där ingår i form av egenskaper, värderingar, kunskaper och färdigheter. Den professionella identiteten redefinieras i personens möte med

5 Med professionsidentitet menas här inte identiteten hos bibliotekarieryrket i stort, utan en mer specifik identitet som syftar mot den professionsidentitet som finns hos bibliotekarier vid UH-bibliotek, i det här specifika fallet vid Lunds universitets bibliotek.

olika praktikfält, och via begreppet går det att undersöka identiteten på ett bredare sätt än enbart via individuell identitet å ena sidan eller professionsidentitet å andra sidan. Professionell identitet skiljer sig alltså från professionsidentitet, en identitet som ju innefattar professionens institutionella självförståelse och självpresentation. Professionsidentiteten är dock meningsfull i relation till olika intressenter (som brukare, uppdragsgivare och potentiella nya medlemmar) gentemot vilka professionen utvecklar och värnar om en önskad självförståelse för att bli accepterade (Heggen, 2008, s 324ff).

Men de båda identiteterna är ändå sammankopplade och påverkar varandra. Hos vissa yrkesutövare sammanfaller professionsidentiteten nästan helt med den professionella identiteten, hos andra kontrasterar de. Den professionella identiteten är alltså en komplex sammansättning av utbildning, deltagande i olika yrkespraktiker och personlig biografi som trots att den förmodligen stabiliseras efter hand aldrig avstannar helt (Ibid.). I kontrast till professionsidentiteten kan den sägas vara individuellt betingad.

3.2.1 Lärande i arbetslivet

Eftersom identitet och professionsidentitet är starkt kopplade till lärande i arbetslivet vill jag också använda mig av Per-Erik Ellströms resonemang om lärande. Ellström (2001) beskriver hur diskussioner om lärande i yrkessammanhang med motivationen att lärandet skulle öka produktiviteten och konkurrenskraften blivit allt mer vanliga på senare tid. Dock är inte mycket känt om de läroprocesser som faktiskt sker eller om vilka omständigheter som skulle kunna gynna ett sådant lärande. Ellström (2001) identifierar fem sådana omständigheter eller faktorer. För det första måste arbetsuppgifterna ha en läropotential; de kan till exempel vara mer komplexa, varierade och erbjuda de som ska utföra uppgifterna en större kontroll att själva bestämma hur de ska gå tillväga. Yrkesutövaren måste även ha en personlig möjlighet att ta sig an uppgifterna, som genom att ha den kunskap och förståelse som krävs. För att kunna förändra arbetsuppgifter så att de får en högre läropotential krävs ofta att yrkesutövarna ”på golvet” också inkluderas i exempelvis arbetsprocessens analys- och planeringsfas.

Den andra faktorn är att det måste finnas möjlighet till feedback, utvärdering och reflektion. Negativ feedback i form av fel eller problem framhålls särskilt som något vi kan lära oss av. Ett problem är dock att feedback bara kan ges i förhållande till klara målformuleringar, och sådana målformuleringar finns ofta inte förrän i efterhand. Ellström (2010) skiljer också på anpassningsbart och utvecklingsmässigt lärande. Det anpassningsbara lärandet är reproduktivt till sin karaktär och sker då uppgift, metod och resultat är givna på förhand. Då är det heller inte svårt att ge feedback på hur uppgiften artade sig, vilket också är nödvändigt för att produktionen ska kunna effektiviseras. Det utvecklingsmässiga lärandet däremot gynnas av oklara eller inga målformuleringar och här kan ett stort fokus på särskilda mål istället hämma ett lärande som skulle kunna medverka till att skapa nya lösningar. Det går heller inte att se om en sådan lösning fallit väl ut förrän i efterhand. Det som är effektivt på kort sikt är inte alltid det bästa på lång sikt (och omvänt) (Ibid.).

Ellström diskuterar även formalisering av arbetsprocesser som en viktig faktor. Då uppgifter är för starkt styrda från ledningshåll finns risken att människor istället för

att ”göra rätt saker” fokuserar på att ”göra saker rätt”. Samtidigt möjliggör en standardisering av vissa arbetsuppgifter att tid frigörs för att kunna fokusera på mer kreativa uppgifter, samtidigt som synligheten och transparensen ökar vilket gör det lättare att utveckla arbetsprocesser och ge feedback. Det handlar här om att hitta en bra balans mellan formalisering och andra sätt att koordinera arbetsuppgifterna.

Den fjärde faktorn rör delaktigheten hos de anställda gällande att utveckla arbetsprocesser och att hantera problem. Graden av delaktighet har sin grund i hur hela organisationen är uppbyggd och i ledningens inställning till sin personal. Slutligen krävs också en hel del resurser för att lärandet ska kunna äga rum. Här framhåller Ellström framhåller tid för observation, reflektion och idéutbyte med andra. Dagens rationalitetstänkande där arbetsuppgifter effektiviseras kan faktiskt leda till sämre produktionsförmåga men också till en sämre produktutveckling, eftersom tiden för reflektion blir mindre. Andra resurser kan vara system som ger yrkesutövarna de kunskaper eller erfarenheter de behöver för att kunna ta sig an en ny uppgift liksom en god relation mellan de anställda och ledningen (Ellström 2001).

4. Metod

När det gäller uppsatsens faktiska materialinsamling föll valet på individuella kvalitativa intervjuer. Här presenteras kortfattat vad kvalitativ metod liksom kvalitativa intervjuer kan innebära och därefter diskuteras metodvalet mer ingående.

Den kvalitativa forskningen brukar enligt Ahrne och Svensson (2011 s. 11) karaktäriseras av en närmre forskarroll, en större flexibilitet gällande informationsinsamling och analys och i slutänden trovärdighet snarare än generaliserbarhet med avseende på resultatet. Detta kräver att forskaren processen igenom är mycket tydlig med att motivera och argumentera för sina val. Alvesson och Sköldberg (2008, s. 15) menar att risken med att fokusera på tekniker och procedurer inom kvalitativ vetenskap bara innebär en efterhärming av de kvantitativa metoderna. Detta kan leda till att behovet av reflektion underskattas och uppmärksamheten riktas bort från de grundläggande problemen rörande exempelvis språkets, tolkningens och selektivitetens roll.

Som en följd av det här resonemanget har jag försökt vara tydlig både då det gäller metodval, urval och praktiskt analysförfarande, men framförallt har jag under uppsatsarbetets gång försökt att aktivt reflektera över mina val, min förförståelse liksom över hur jag tolkat mitt resultat.

4.1 Kvalitativa intervjuer

Eftersom det är så svårt att försöka beskriva social interaktion genom kvantitativ metod valde jag att genomföra individuella kvalitativa intervjuer med bibliotekarierna (Ahrne & Svensson 2011, s. 14). Detta för att på djupet kunna analysera och säga någonting om bibliotekariernas arbete med forskarna. Det är i samtalet med andra som vi får en uppfattning om deras erfarenheter och världsuppfattning och det är i detta vardagliga samtal som den kvalitativa forskningsintervjun har sin grund. Enligt Kvale (1997, s. 13) är intervjun dock till skillnad från samtalet välstrukturerad och med ett tydligt syfte.

Eftersom forskning kring bibliotekariers praktiker och då specifikt deras arbete med forskarstöd vid svenska lärosäten är en utforskad nisch, är det svårt att öka generaliserbarheten genom att hänvisa till andra studier som specifikt behandlar samma område. Däremot kommer förmodligen vissa av aspekterna i min studie att vara generaliserbara gentemot liknande lärosäten i Sverige där det är troligt att bibliotekarierna arbetar på ett liknande sätt.

Hur en kvalitativ intervju ska läggas upp beror på undersökningens tematiska innehåll och undersöknings syfte. Frågorna *vad?* och *varför?* är centrala (Kvale 1997 s. 92). Jag valde att göra en intervjuplan, som visar hur intervjun struktureras och vad frågorna handlar om, liksom i vilken ordning de kommer och om följdfrågor kan vara aktuella. Utgångspunkten för intervjuplanen var min problemformulering, mitt syfte och mina frågeställningar som bröts ner i två intervjuteman: *praktik och definition* och *profession, identitet och förändring*.

Själva intervjustrukturens skelett var relativt stramt uppbyggt när det gällde teman och ursprungsfrågor, men intervjuerna i sig med de olika riktningar som de ofta visade sig ta var semistrukturerade vilket ställde höga krav på lyhördhet eftersom de viktiga följdfrågorna tvunget måste varieras beroende på vilken riktning intervjun tog. Både forskarstödet i sig, dess förutsättningar liksom i vilken utsträckning informanterna arbetade med forskarstöd varierade och därför varierade även informanternas intervjusvar.

4.2 Urval

Mina urvalskriterier gjorde valet av informanter tämligen begränsat, något som alltid är fallet när en forskare arbetar med en väldefinierad population. Urvalet innebar för det första att alla informanter skulle vara bibliotekarier som arbetade med forskarstöd. De skulle så långt det var möjligt representera en bredd med avseende på fakultetstillhörighet och de fick gärna ha olika bakgrund och ha arbetat under olika lång tid, allt för att skapa en så mångfacetterad bild som möjligt av hur olika bibliotekarier kan arbeta med forskarstöd.

En betydande avgränsning blev att enbart utföra intervjuer med bibliotekarier vid Lunds universitet. Lunds universitet och dess bibliotek är del i en lång tradition och tillhör en stor forskningstung institution. Att i intervjuundersökningen också inkludera bibliotekarier vid mer nyetablerade lärosäten där forskning bedrivs hade varit spännande för att kunna göra en bredare komparativ analys av vilka förutsättningar och uppfattningar bibliotekarier som arbetar med forskarstöd i Sverige har. Lunds universitets storlek borgar samtidigt för många fakulteter och forskningsdiscipliner vilket gav en stor spridning rörande ämnesområden. Den institutionella disciplinära tillhörigheten vid en bestämd fakultet liksom hur forskarna vid denna fakultet arbetar skulle förmodligen leda till att bibliotekarier från olika fakulteter delvis ger olika svar.

Den huvudsakliga anledningen var dock att Lunds universitet bedriver forskning i hög utsträckning och att det vid Lunds universitets bibliotek följaktligen finns en god tillgång till bibliotekarier som arbetar med forskarstöd. Lunds universitets bibliotek har dessutom ett internt nätverk som stöd för de bibliotekarier som arbetar med vetenskaplig kommunikation och en central resurs som utvecklar bibliotekspedagogiken. Här visste jag redan i uppsatsarbetets början att det fanns informanter som uppfyllde kraven. Dessutom var det med tanke på uppsatsprojektets snäva ramar – den valda metoden kräver ett fysiskt möte med en intervju som tar tid både att planera, genomföra och transkribera – lämpligt att göra intervjuerna i Lund.

De bibliotekarier som blivit intervjuade kan knappast sägas vara representativa för bibliotekarieprofessionen som helhet. Däremot är de representativa för sådana bibliotekarier som arbetar med forskarstöd vid UH-bibliotek, vilket också har varit tanken. För att kunna undersöka vad bibliotekarier anser om forskarstöd krävs att de arbetar med sådana arbetsuppgifter. De flesta informanter i min studie sysslar med forskarstöd på mellan 25 och 50 procent av sina heltidstjänster. En mer ingående presentation av informanterna finns i avsnitt 5.1.

Jag har utöver intervjuerna med bibliotekarierna vid de olika fakulteterna också valt att göra en intervju med två personer vid Verksamhetsområdet för vetenskaplig kommunikation. Detta eftersom jag under intervjuerna med bibliotekarierna uppfattade hur viktiga och centrala även dessa personer var för arbetet med forskarstöd vid Lunds universitets bibliotek. Tanken med intervjun var att få en fylligare och mer nyanserad bild av hur de olika delarna i forskarstödet vid LUB samspelar. Dessa två personer arbetar framförallt med bibliometri och publiceringsfrågor och de har inte blivit anonymiserade i uppsatsen vilket de också är införstådda med.

4.3 Etiska överväganden

Vissa aspekter lyfts som regel alltid fram gällande etiska överväganden i relation till kvalitativa studier. Det handlar om principen kring informerat samtycke, principen kring (eventuell) konfidentialitet liksom principen kring nyttjande, det så kallade nyttjandekravet (Svensson & Ahrne 2011, s. 31ff).

Med informerat samtycke menas att de som intervjuas ska förstå vad studien innebär och att de utifrån denna information själva ska avgöra om de vill medverka i studien eller ej. De ska också hela tiden utan frågor ha rätt att avbryta intervjun eller dra sig ur studien, även i ett senare skede. Nyttjandekravet och konfidentialiteten handlar om att det empiriska materialet inte får användas på ett sådant sätt att personer kan identifieras och/eller påverkas eller råka illa ut på grund av hur forskningsmaterialet eller personuppgifter kring informanten hanteras (Svensson & Ahrne 2011, s. 31).

Det är tveksamt huruvida någon konfidentialitet kommer att kunna garanteras i redovisningen av denna studie eftersom antalet bibliotekarier som arbetar med forskarstöd vid LUB är såpass begränsat. Andra personer inom organisationen kommer förmodligen att kunna känna igen de enskilda personernas utsagor, något jag varit mycket tydlig med gentemot informanterna redan i mitt missivbrev. Dock har fingerade namn använts i resultat- och analysdelen och efter vissa överväganden redovisas heller inte informanternas ålder. Däremot anges vilken fakultet de arbetar vid liksom övrig information som bedöms som viktig för studiens resultat.

Intervjuerna rörde sällan några *särskilt* känsliga uppgifter, och de genomfördes också med vuxna människor i en relativt säkerställd position vid ett forskningstungt svenskt universitet. För att ytterligare göra informanterna bekväma med situationen liksom för att bespara dem andra problem besöktes informanterna på deras arbetsplats och intervjuerna gjordes antingen på deras arbetsrum, i biblioteket eller i en närliggande avskild plats.

Svensson och Ahrne (2011, s. 31f) skriver om hur maktrelationer påverkar studiers utförande. Min förhoppning var att mina informanter skulle vara vana vid forskning och vetenskapligt arbete och därmed inte tycka att intervjusituationen var särskilt konstlad eller obekväm. Så blev det också. Även om mina upplevelser av intervjusituationen skiftade upplevde jag inte att någon bibliotekarie var särskilt stressad eller obekväm under själva intervjun. Dessutom hade vi den gemensamma disciplinära utgångspunkt och terminologi som biblioteks- och informationsvetenskapen innebar vilket underlättade mycket då jag ställde följdfrågor och skulle försäkra mig om att jag förstått rätt. Jag uppfattade också att bibliotekarierna såg en poäng i att deras arbetsområde undersöktes och att de kände sig relativt bekväma med att tala om forskarstöd, som ju rör deras vardag och deras erfarenheter som bibliotekarier och inte som privatpersoner.

4.4 Genomförande

Utifrån de urvalsmässiga utgångspunkterna och projektets tidsramar gjordes slutligen sju intervjuer som var mellan 40 och 80 minuter långa. Vid en av intervjuerna deltog två bibliotekarier, detta på egen begäran eftersom de sade sig arbeta tillsammans med forskarstöd i stor utsträckning. Min förhoppning om att kunna intervjua informanter från olika fakulteter infriades i stort; jag intervjuade en bibliotekarie från samhällsvetenskapliga fakultetens bibliotek, en från biblioteket vid Lunds tekniska högskola (som hör till Lunds tekniska fakultet), en från juridiska fakultetens bibliotek och en som hörde till fysiska institutionen (under både LTH och den naturvetenskapliga fakulteten). Jag gjorde också en intervju vid ett av biblioteken inom fakulteten för humaniora och teologi och det var vid detta tillfälle två bibliotekarier deltog. Dessutom intervjuade jag två bibliotekarier från medicinska fakulteten vid separata tillfällen. Den ena bibliotekarien var mer erfaren och hade en ledande position inom arbetet med forskarstöd vid fakulteten medan den andra hade arbetat där under en kortare period, något som bidrog till att dessa två intervjuer båda blev meningsfulla. Kanhända har detta lett till att medicinska fakulteten blivit belyst något annorlunda i uppsatsens analysavsnitt. Även fakulteten för humaniora och teologi kan i och med att två bibliotekarier därifrån blev intervjuade sägas ha blivit fått mer utrymme i analys och resultat. Samtidigt speglar dessa olikheter i stort verkligheten inom LUB, där arbetet med forskarstöd skiljer sig mycket olika fakulteter emellan. Det är dessutom svårt att säga huruvida en intervju med två personer per definition innehåller mer intressant stoff än en intervju med en person eller tvärtom. Det skulle också varit omöjligt för mig att intervjua alla bibliotekarier som på olika sätt är involverade i forskarstöd vid LUB. Det har i redovisningen av materialet heller inte varit möjligt att vara helt och hållet ”rättvis” och referera till alla informanter lika mycket eftersom en kvalitativ studie måste bygga på tolkning och subjektivitet när det gäller vilka utsagor som är intressanta och värda att lyfta. Som komplement till intervjuutsagorna har jag hela tiden haft möjligheten att i efterhand mejla informanterna och komplettera mina uppgifter, vilket jag efter överväganden också har gjort i vissa fall.

I relation till uppsatsens teoriavsnitt är det också värt att påpeka att det under bearbetningen av materialet har varit omöjligt att med absolut säkerhet peka på vilka av en informants utsagor som skulle kunna ha en grund i professionsidentitet å ena sidan eller i den egna identiteten å den andra. Med utgångspunkt i begreppet

professionell identitet har det varit lättare att försöka resonera sig fram till en rimlig helhetsbild och förståelse av informanterna och deras utsagor. Det är ändå på sin plats att reservera sig för att en utsaga kan uppfattas fel; det kan gå att tolka den som om den har att göra med exempelvis fakultetstillhörighet eller professionsidentitet, när den i själva verket enbart har med den egna identiteten eller personligheten att göra.

4.5 Materialanalys

Mina intervjuer resulterade i ungefär 80 sidor utskrivet, transkriberat material. Dessa sidor lästes och kommenterades först en gång så förutsättningslöst som möjligt, utan att explicit utgå från frågeställningar eller fundera på teoretiska utgångspunkter och begrepp. Därefter utgick jag från mitt syfte och mina frågeställningar som bröts ner i fyra teman: *definition av forskarstöd; lärande och identitet; epistemiska kulturer och ekonomiska och politiska förutsättningar*. Jag läste sedan ytterligare en gång och strök med olikfärgade pennor under det som jag uppfattade hade med det ena eller andra temat att göra. Jag skrev också ned begrepp eller ämnen som jag uppfattade att de olika bibliotekarierna ofta återkom till, även om de inte direkt hörde till något tema, liksom idéer kring vilka mönster eller avvikelser som jag tyckte framkom. Materialet analyserades en tredje gång då det rent konkret skrevs in och ordnades i de teman som presenteras i avsnitt 5.2. Det ska dock påpekas att avsnitt 5.2, där resultat och analys presenteras, inte exakt följer den disposition som mina fyra analysteman inbjuder till.

För att få en större helhetsbild av bibliotekariernas verksamhet gjordes som redan nämnts även en intervju med två av de anställda vid området för vetenskaplig kommunikation, Mikael Graffner och Jörgen Eriksson. Informantutsagorna från denna intervju redovisas som en självständig del i slutet av kapitel fem och i samma avsnitt, liksom i diskussionskapitlet, kopplas deras utsagor till det som framkommit under primärintervjuerna. Jag valde att disponera materialet på detta sätt för att behålla fokus på de informanter som är mest viktiga, alltså bibliotekarierna vid fakultetsbiblioteken. För att kontrollera innehållet i intervjun med Graffner och Eriksson, liksom på grund av att informanterna heller inte var anonyma, skickades intervjusammanfattningen i efterhand till de båda informanterna för att ge dem möjlighet att kommentera innehållet. Därefter gjordes några mindre ändringar. Att kontrollera alla intervjuer och deras faktauppgifter i efterhand har tyvärr inte varit möjligt inom uppsatsens tidsramar och det har heller inte varit prioriterat då det är bibliotekariernas uppfattningar som utgör uppsatsens huvudsakliga underlag.

5. Resultat och analys

För att inte behöva upprepa mig i onödan och för att underlätta för läsaren har jag valt att slå samman de ofta avskilda avsnitten resultat och analys. Bara urvalet har inneburit ett stort subjektivt och analytiskt ingrepp vilket ytterligare motiverar sammanslagningen. I resultat- och analysredovisningen förekommer relativt sällan direkta referenser till litteraturen som presenterats i teoriavsnittet eftersom jag vill behålla fokus på informantutsagorna i sig. Avsnittet är dock uppdelat så att det ska vara tydligt vilka frågeställningar som avses och därmed vilka teoretiska utgångspunkter som använts i analysen. Intervjumaterialet diskuteras och kopplas mer utförligt till teori och tidigare forskning i uppsatsens avslutande kapitel.

5.1 Presentation av informanterna

Presentationen görs i bokstavsordning utifrån de fingerade namnen. För att göra informationen likvärdig har den formaliserats i form av en tabell. På några fakulteter är det en person som har det huvudsakliga forskarstödsansvaret, på andra är det två personer, medan medicinska fakulteten har ett team som arbetar med forskarstöd. Alla informanter har formell bibliotekarieexamen vilket gör att de har en relativt liknande teoretiskt professionell utgångspunkt för sin identitet. Om informanten har ”formellt avsatt tid” innebär detta att arbetsgivaren avsatt en specifik andel av dennes tjänst till forskarstöd.

Informant	Fakultetstillhörighet	År verksam i yrket	Andel forskarstöd*	Formellt avsatt tid?
Anita	medicinska	mer än 15 år	100%	Ja
Christel	humaniora- och teologi	5 – 15 år	33%	Nej
Gabrielle	medicinska	5 år eller mindre	33%	Ja
Julie	samhällsvetenskapliga	5 – 15 år	50%	Ja
Karin	tekniska	mer än 15 år	33%	Nej
Lina	tekniska och naturvetenskapliga	mer än 15 år	25%	Nej
Sara	humaniora- och teologi	mer än 15 år	25%	Nej
Tilde	juridiska	5 år eller mindre	50%	Ja

* Av en heltidstjänst. Som regel en ungefärlig uppskattning då arbetet varierar i intensitet över tid.

Tabell 1. Presentation av informanterna

5.2 Resultatredovisning och analys

I detta avsnitt använder jag mig ofta av förkortningar av fakulteterna inom LUB. Området för humaniora och teologi har blivit HT, medicinska fakulteten M, juridiska fakulteten J, samhällsvetenskapliga fakulteten S och tekniska fakulteten LTH. Lina, som tillhör två fakulteter, är anställd vid den fysiska institutionen, Fysicum, F.⁶ Alla intervjuer har blivit ordagrant transkriberade men av hänsyn till informanterna har talspråklighet som regel uteslutits vid citering.

Resultatet av den materialbearbetning som har gjorts presenteras så långt det är möjligt med hjälp av de teman som användes under analysen, teman med en tydlig koppling till uppsatsens frågeställningar. Det första avsnittet, 5.2.1, illustrerar hur bibliotekarierna har resonerat kring forskarstödet definition och mening. Därefter följer avsnitt 5.2.2, som handlar om hur arbetet med forskarstöd vid de olika fakultetsbiblioteken kan påverka bibliotekariernas professionella identitet. Därefter följer en kort fördjupning i relation till Ellströms (2001) teorier om lärande i arbetslivet. Bibliotekariernas fakultetstillhörighet och beroendet av forskarnas epistemiska kulturer redovisas framförallt under avsnitt 5.2.3, men eftersom lärande och identitet är så starkt sammankopplat med fakultetstillhörighet förekommer sådana resonemang även i samband med avsnitt 5.2.2.

5.2.1 Forskarstödet definition och mening

Christel och Sara, som arbetar med forskarstöd tillsammans vid HT-biblioteken, ägnar en lång stund av sin intervju åt att diskutera just definitionen av forskarstöd. De menar att om man vill kan man bredda det till hela den traditionella biblioteksservicen, men då de själva pratar om forskarstöd inbegriper det en mer personlig kontakt med forskaren, mycket just för de ska kunna skilja mellan basutbudet och vad de ”gör extra” gentemot forskarna. Att särskilja ”forskarstöd” i smal mening från ”forskarstöd” i bred mening är för dem ett sätt att synliggöra vad de gör, både för de själva men också gentemot andra.

Julie (S) nämner bristen på definitioner av forskarstöd i litteraturen som ett problem och vidrör någonting som i stort sett alla bibliotekarier diskuterar i olika grad, nämligen att det krävs specialistkunskap av en bibliotekarie vid en viss fakultet för att kunna utforma ett relevant forskarstöd. Så intimt hänger stödet samman med de vetenskapliga disciplinerna vid fakulteten. Julie vill att hennes kännedom om hur kunskap är organiserad ska möta forskarens expertkunskap. I sitt arbete med forskarstöd vill hon hjälpa dem att göra sitt jobb bättre, inte göra deras jobb.

För Gabrielle (M) är inte bara definitionen, utan också forskarstödet i sig, mycket konkret. Till skillnad från majoriteten av de övriga informanterna anser hon inte att arbetet med forskarstöd har ökat och när hon ska definiera det använder hon genast sina egna arbetsuppgifter som exempel. Men hon tar också upp att de vid medicinska fakultetens bibliotek har mycket goda förutsättningar att arbeta aktivt:

⁶ För enkelhetens skull har jag valt att vid vissa tillfällen kalla Lunds tekniska högskola, LTH, för teknisk fakultet, även om det rent organisatoriskt är något oklart huruvida det egentligen är en fakultet eller om LTH ens fungerar som en sådan. En liknande problematik råder gällande området för humaniora och teologi, vars bibliotek ibland även det för enkelhetens skull benämns som ”fakultetsbiblioteket” för humaniora och teologi.

Det är lättare för oss inom medicin att arbeta så systematiskt därför att vi har såpass heltäckande databaser [...] man kan säga att man nästan får med allt medan det kanske inte är genomförbart i andra ämnesområden, som kanske också har andra publiceringsstrukturer, humaniora och sådär... [...] Så vi har ju en fördel på det sättet att vi kan jobba så, även om säkert andra hade velat så har vi förutsättningarna för det.

Så här resonerar istället Lina (F) kring forskarstöd:

Alltså, har du någon sådan där väldigt klar definition på vad forskarstöd är? Det är så att det går lite in i vartannat. Jag menar, jobbar man på universitetsbibliotek så jobbar man ju med forskare. [...] Det som händer nu är väl att man försöker hitta någonting utöver det, veta hur man ska stödja forskarna på mer än det man gör traditionellt, och då är ju Open Access en viktig del, och publiceringsstrategier och hur man får ut sin forskning på olika sätt.

Enligt Lina är ämnesområdena inom fysiken så väsensskilda att det är svårt att förhålla sig till vad de olika forskarna behöver för typ av litteratur. En viss del av förvärvsbudgeten är knuten till fyra olika grupper av forskare som ansvarar för att köpa in den litteratur de behöver. Inom fysikämnet har forskarna länge på egen hand publicerat sig Open Access via sitt öppna arkiv, ArXiv. Några av de viktigaste referens- och fulltextdatabaser som forskarna använder är fritt tillgängliga och behöver därför inte förvärfvas av biblioteken.

Om en jämförelse görs av definitionerna utifrån bibliotekariernas fakultetstillhörighet kan tycker jag mig se att det finns en skala mellan en konkret/specifik och en mer flytande/bred definition, där medicinska fakulteten företräder den allra mest tydliga definitionen. Hur bibliotekarierna definierar forskarstödet varierar alltså mellan en mycket bred definition – som hos Lina vid Fysicum där även fjärrlån inbegrips – till en mer specifik definition hos Gabrielle (M), Anita (M) och Karin (LTH), där det finns en tyngdpunkt på vetenskaplig publicering och kursverksamhet. Vid medicinska fakultetens bibliotek, som har ett stort kursutbud, är kurserna välbesökta och doktorandkursen i vetenskaplig kommunikation är obligatorisk, något som är ovanligt bland de bibliotekarier jag talat med. Det jag benämner det ”specifika” forskarstödet är såpass integrerat i verksamheten att det blivit en självklar del av den. Troligen är det därför Gabrielles (M) och Anitas (M) definition är mer konkret. Anita, som också har en ledande position på biblioteket, säger såhär: ”det här med stöd till forskare kan man definiera på olika sätt men jag pratar inte om boklån och fjärrlån, det ingår i kundtjänsten och det är inte stöd på samma sätt om man säger så.”

Lina (F) berättar om hur arbetet med vissa delar i det som jag kallar för det mer specifika forskarstödet inte är lika viktigt vid hennes fakultet som den bredare varianten:

... och sen som vi inte jobbar mycket med här, det är väl också det här med referens-, systemhantering, hur man skriver och så [...] här har vi inte kommit långt med det alls. Dels för att vi inte får speciellt mycket önskemål kring det, för att det känns som att de flesta forskarna sköter det så gott de kan själva. Dels tänker de väl inte på att de kan gå till biblioteket och få stöd eftersom vi inte har erbjudit det. Så det kan ju hända att hade vi erbjudit det så kanske vi hade fått fler frågor, men än så länge har vi inte gått in i det speciellt mycket. Den stora biten det är ju

också på något sätt att leverera den information de behöver, den vetenskapliga information de behöver i det dagliga arbetet, men det ingår liksom i det vanliga.

Sammanfattningsvis menar jag alltså att det på ett allmänt plan tycks förekomma två parallella definitioner av forskarstöd i informanternas utsagor, med undantag för vad bibliotekarierna vid medicinska fakultetens bibliotek säger. Just det specifika forskarstödet som de bibliotekarier jag intervjuat bedriver och som ofta inkluderar en drivande position i forskarstödsutveckling vid fakulteten tycks existera sida vid sida med det breda forskarstöd som i princip alla bibliotekarier utför.

5.2.2 Att (om)skapa sin professionella identitet...

I detta resultat- och analysavsnitt vill jag utgå från den gemenskap som LUB och arbetet med forskarstöd innebär – där professionsidentiteten kommer till uttryck – och med hjälp av enskilda informantutsagor visa på hur det kan skilja sig informanter emellan i den professionella identiteten.

Inledningsvis diskuterar jag sådant som skulle kunna vara en del i de olika bibliotekariernas egen professionella identitet. Framställningen sker i löpande text och jag har delat upp avsnittet om professionell identitet i två delar, där jag först redovisar och analyserar utsagorna från bibliotekarierna vid Lunds tekniska högskolas bibliotek, fysiska institutionens bibliotek och medicinska fakultetens bibliotek. Därefter presenteras resultaten från intervjuerna med bibliotekarierna från biblioteket vid humanistiska och teologiska fakulteten, samhällsvetenskapliga fakulteten och juridiska fakulteten. Avsnittet avslutas med en sammanfattande del där återkommande utsagor presenteras och ett resonemang förs kring huruvida dessa utsagor kan vara del i en mer kollektivt betingad professionsidentitet.

5.2.2.1 ... vid teknisk, medicinsk samt teknisk/naturvetenskaplig fakultet

I samband med att Karin (LTH) förklarar vad hon anser ingår i forskarstödet – ”Ja, det är ju stöd i våra informationsresurser, att använda dem – källor, verktyg, sökteknik” – diskuterar hon bibliotekariernas kompetenser och förhållningssätt. Stöd i publicering till forskare har kommit först på senare år, menar Karin, som också uttrycker en viss osäkerhet i hur bibliotekarierna angriper forskarstödet:

Jag har inte jobbat med det så länge, det är relativt nytt tror jag i högskolebiblioteksvärlden. Men biblioteken, bibliotekarierna, vi har väl upptäckt att vi har en kompetens på detta område med publicering, och det hänger ihop också med utgivning och källor och så... [...] Men annars så tror jag att vi mycket angriper det lika ändå, som profession, bibliotekarieprofession gör vi nog det. Och ibland... det är frågan om inte vi skulle må bra av att någon annan tittade på hur vi agerar, hur vi angriper, för är det rätt angreppssätt då, det kan man ju fundera på.

Men Karin är generellt mycket positivt inställd och framhåller att det finns en stor potential i vad bibliotekarien kan göra med forskarstödet. Kvalitetsmässigt kan bibliotekarien tillföra mervärde. Men det är inte självklart att bibliotekarien släpps in i en grupp av forskare; antingen kan forskarna känna sig obekväma kulturellt eller så kan det ha att göra med att de inte har tid och helt enkelt glömmer bort att kalla

bibliotekarierna till möten. Karin framhåller också att det är viktigt att anpassa sig efter just den grupp forskare hon undervisar:

Och det är en förmåga, vi måste vara väldigt anpassningsbara i vår roll. Snabbtänkta. Läsa audiensen... alltså kunna läsa behoven genom hur folk uttrycker sig och så. Sen är det också så att vi har många kulturer och nationaliteter här och det avgör också jättemycket.

Karin framhåller också samverkan nationellt som viktigt för bibliotekariekåren, som ett stöd som kan underlätta. Hon förklarar:

Varför ska vi hålla på med upphandlingar här? [...] För det tar så mycket kraft och resurser att hålla på med sådant här när vi egentligen framförallt ska vara ute hos användarna och pejla av nya behov, morgondagens behov, så vi inte kommer efter hela tiden.

Karin (LTH) tycks vara relativt trygg i sin professionsidentitet. När hon uttrycker sig rörande forskarstödet – som Karin också definierar som det mer specifika forskarstödet – uttrycker hon samtidigt hur hon börjat ta till sig och lära sig dessa nya uppgifter. Hon menar att bibliotekarierna ännu inte helt hittat sina roller inom LUB-biblioteken, men Karin uttrycker att själva kompetensen finns där. Anita (M) diskuterar även hon bibliotekarieprofessionen i allmänhet och vad som skulle kunna ingå i forskarstödet:

Bibliotekarier ute i Sverige har ifrågasatt att bibliotekarier överhuvudtaget ska syssla med referenshantering, vilket jag tycker är helt absurt. Men det är vad man har tyckt kanske, i den traditionella rollen. Sen finns det ju annat de (forskarna, min anmärkning) behöver stöd till, statistikprogram till exempel, eller Excel. Och då kan man undra varför det hamnar hos biblioteket, just när det gäller statistikstöd eller andra program. Jo, det är för att det inte är någon annan på universitetet som tar hand om den supporten, utan det är splittrat. [...] Ja det är ju inte som det var förr, då var man ju mer en del av den vetenskapliga forskningsprocessen.

Att vara en del i forskarnas vardagliga praktik och att vara synlig och proaktiv är enligt Anita mycket viktigt. Servicetanken är tydlig och goda kommunikationskanaler A och O. Finns kompetensen hos bibliotekarierna i något som forskarna behöver hjälp med ska biblioteket ordna det, oavsett vad det kan röra sig om:

På grund av behov som uppstått så har vi sagt: om vi har kompetenserna, javisst, då gör vi det. Så jag tycker inte att det ska vara begränsat till just biblioteksvetenskap. Utan det hänger ihop allting om man vill se det. Vill man inte se det så hänger det inte ihop. [...] Jag tror på att om bibliotek ska fungera måste man vara införlivad i verkligheten, med sammanhanget. Stora universitetsbibliotek fixar det här också men jag tror att man måste införliva den kulturen man är i som fakultetsmedlem. [...] Man måste gå ut ur biblioteksbubblan helt enkelt och vända på steken, annars händer det ingenting. Och absolut inte ta på sig någon martyroll som bibliotekarie, tvärtom. [...] Så det räcker inte med en webbsida, man måste synas som människa. Och man måste visa att man har kunskap, det är det enda som duger här.

Anita är själv inte begränsad till de ”traditionella” kompetenser som de flesta (bibliotekarier) menar ingår i professionen, men framhåller samtidigt att lyhördhet, synlighet och proaktivitet – typiska generiska, och därmed traditionella – bibliotekariekompetenser är mycket viktiga. Men Anita är ändå konsekvent, för hon menar att det krävs mer än så:

Jag tror också att trenden kommer att vända, att informatiker med djupgående ämneskunskaper, både inom informationsvetenskap, alltså biblioteksvetenskap, söka i databaser och så vidare, kombinerat med ämneskunskap kommer att bli viktigare i framtiden. Alltså det är lite back to the future, som det var förr. [...] Ska vi bara vara pedagoger och lite sådär, generalister, nä, vi behöver dem också men vi behöver mer, vi behöver pumpa in ämneskunskap. Inte för att det ska vara avgörande för att det ska vara bra service, men jag tror att det bidrar. Och där är vi inte riktigt än, men det blir liksom nästa steg. [...] Det behöver inte vara att man är doktorerad, men att man kanske är biolog, eller har en masters i biomedicin eller något sådant. Men som också har bibliotekarieutbildning naturligtvis. Det är ju det perfekta.

Samtidigt, menar Anita, ska bibliotekarien inte göra valet åt forskare i publiceringsfrågor, utan istället vara ett stöd i forskarens eller forskarnas beslut. Detta framhåller även Julie (S). Allt behöver bibliotekarien heller inte kunna själv, eftersom det är möjligt att samarbeta med UB Tornavägen i komplicerade frågor rörande upphovsrätt eller Open Access. Verksamhetsområdet för vetenskaplig kommunikation är en del av LUB-nätverket och en central resurs. Dess personal arbetar inte på samma sätt som bibliotekarierna ute på fakultetsbiblioteken utan har en annan överblick och kunskap och är en viktig del i universitetets arbete med forskarstöd. Det är också intressant att jämföra Anitas intervju med Gabrielles (M), eftersom de arbetar vid samma fakultet men har gjort det i olika lång tid. Gabrielles sätt att prata om forskarstöd, hennes professionella identitet, är intervjun igenom starkt knuten till de olika enskilda praktikerna som ingår i hur hon arbetar med forskarstöd. Gabrielles uppgifter inom forskarstödet vid medicinska fakulteten rör i huvudsak två saker: dels parallellpublicering och dels en kurs i bildredigering. Eftersom Gabrielle är så praktisknära upplevs hon av mig också som väldigt trygg i sin identitet och mycket sällan uttrycker hon någon osäkerhet rörande vad forskarstöd är, hur hon ska förhålla sig till det eller hur forskarstöd vid hennes fakultetsbibliotek ska definieras.

Trots detta har Gabrielle arbetat som bibliotekarie i mindre än fem år. Jag har därför svårt att tolka hennes utsagor på något annat sätt än att hennes trygga professionella identitet beror på hur självklart och sedan länge etablerat forskarstödet är vid medicinska fakulteten där det finns ett team som sysslar med dessa frågor. För Gabrielle är det allra viktigaste att hon förstår hur forskarna arbetar, så att det arbete hon själv utför blir relevant för forskarna (gällande bildredigeringskursen), samt att det blir ordentligt och noggrant gjort vilket kräver att hon har god kunskap om förlagens policies i Open Access-frågor (gällande parallellpubliceringen.) Att tillgänglig- och synliggöra publikationer är en väldigt viktig uppgift för Gabrielle, som inte lyfter utvärderingsincitamenten för publiceringsstöd. Istället framhåller hon den enorma mängd information som finns idag som problematisk och lyfter fram att det är viktigt att förmedla de källkritiska, värderande kompetenserna. För bibliotekarierna vid medicinska fakultetens bibliotek är stödet så självklart och inarbetat att det tycks vara en del av den professionsidentitet som är gemensam för fakultetsbiblioteket. För dem är forskarstödet inget nytt och komplicerat. Det verkar som om Gabrielle har anammat denna del av professionsidentiteten i sin egen identitet.

Här hamnar Lina (F) i en speciell position. Hon berättar att fysikämnet länge publicerat sig Open Access på egen hand och att många av de resurser forskarna

använder tillhandahålls av stiftelser och organisationer som inte biblioteket tillhandahåller. Av detta följer dels att forskarna inom fysikämnet inte i samma utsträckning behöver det traditionella stödet i form av tillhandahållande av material och dels att de behöver andra typer av stöd än stöd i publicering. Ingen av de andra informanterna tycks ha samma problem, och förmodligen diskuteras detta inte särskilt mycket på en generell nivå eftersom de flesta discipliner antingen publicerar sig i artikelformat i tidskrifter eller i monografier och antologier och är mer beroende av biblioteket för att få tillgång till just dessa publikationer. Dessutom framhåller Lina att de mindre disciplinerna inom det större ämnesområdet fysik skiljer sig mycket åt, precis som är fallet vid HT. Här blir alltså den epistemiska kulturen inom fysikämnet kanske särskilt central för Lina eftersom den kräver att det stöd som finns centralt, från exempelvis Verksamhetsområdet för vetenskaplig kommunikation, måste anpassas i stor utsträckning för att kunna vara relevant för forskarna inom fysikområdet.

5.2.2.2 ...vid samhällsvetenskaplig, juridisk samt humanistisk och teologisk fakultet

Vid en analys av de övriga intervjuerna kompliceras bilden av hur identiteten som UH-bibliotekarie kan se ut. Julie vid samhällsvetenskapliga fakultetens bibliotek säger till exempel att hon upplever det som att ”vi trevar i mörkret fortfarande, hur ska vi, hur ska forskarservicen se ut på Lunds universitet, hur ser forskarservicen ut på andra universitet?” Inom vissa ämnen tror Julie till exempel att det är relevant att gå in och vara en del i ett forskarteam, men inte i de ämnen som finns under samhällsvetenskapliga fakulteten:

Det finns en ganska stor retorik omkring det här med att man ska gå in i forskarlag och det finns många som menar att det ska vara en del i forskarstöd. [...] Rent spontant så känner jag att det lite går stick i stäv med vad jag tänker är biblioteksservice från första början, att jag vill inte gå tillbaka till någon sådan där dokumentalisttid där bibliotekarien kom in och var expert och satt i ett hörn och gjorde en sökning och sedan lämnade över: 'här är resultatet.' Utan ska man gå in i en forskargrupp då får man ju vara en del av forskargruppen och det...[...] Min kompetens ska ju vara – till syvende och sist så är det hjälp till självhjälp, så ser jag ju min roll, både gentemot studenter och forskare att jag ska gå in och hjälpa den här personen.

Min tolkning är att Julie (S) trivs bra med den rådande professionsidentiteten där hjälp till självhjälp och pedagogisk kompetens blivit en viktig del på senare år. Samtidigt tycks hon ta spjörn mot många andra aspekter i den traditionella yrkesrollen, som exempelvis svårigheten med att finna någon specifik kompetens hos bibliotekarierna annat än generiska kunskaper. Det är också viktigt för henne att visa sig proaktiv, att bjuda in forskarna, att motbevisa den traditionella bilden av biblioteket förvaringsplats för böcker där inte mycket händer. En av de kärnkompetenser hon framhåller är kunskapen i att föra ett referenssamtal, att guida användaren rätt. En annan är just kunskap kring vetenskaplig publicering:

Det här handlar egentligen om den här obeslutsamheten och nervositeten i bibliotekariesjälen, vad är vi duktiga på? Knutpiskan på ryggen, liksom. Men jag tror att orsaken till varför detta hamnar på biblioteken – eller bör hamna på biblioteken – är för att det här är en del i kunskapsorganisationen. Och det är ju det vi är bra på, vi är bra på att se flödet. Och som sagt, vi ska ju inte gå in och tala om för en forskare att 'nu ska du publicera dig där och där för att du ska få högst impact faktor'. Däremot så måste vi förklara hur de här olika metoderna fungerar för att

forskarna själva ska kunna ta de besluten. [...] Alltså, jag är inte för att man ska säga hela tiden att 'det finns säkert någon annan som kan det bättre', för det finns lite av en sådan retorik ibland tycker jag. [...] Jag tror att nyckeln ligger i att vi – vi har väldigt få kärnkompetenser, man kan ju inte säga att: jag är bibliotekarie, jag är bra på detta. Men det man har som bibliotekarie är en överblick, en möjlighet att skapa spetskompetens på väldigt många olika håll, vilket gör att bibliotekarier med intresse för och med fördjupning i de här områdena är absolut bäst lämpade till att... eller, bäst ska jag inte säga, är väldigt bra lämpade.

Professionsidentiteten är inte bara det som håller samman en yrkeskår utan också den bild som projiceras utåt gentemot olika intressenter. Hos Julie ligger ett stort fokus på undervisning av de nya forskarna, doktoranderna. När det gäller de seniora forskarna har de framförallt använt sig av möten, som exempelvis frukostseminarier. Ett seminarium har exempelvis rört sociala medier:

Ja, till exempel har vi ju pratat om Twitter, och jobba i molnet, och att försöka ta de grepp som kanske traditionellt inte tillhör bibliotek. Men där vi ändå upplever att det är kanske oss de frågar. Så det har varit lite sådär: allt du inte har vågat fråga om, lite den approachen. [...] Vi har försökt göra det möjligt att ha diskussioner, och just det här med att man ska jobba tvärvetenskapligt.

Här verkar det alltså som om en hel del av forskarna har kunskap om bibliotekariernas kunskap, också gällande sådant som enligt Julie ”traditionellt” inte ingår i yrket, som kunskap i sociala medier. Ändå berättar Julie att många inte känner till forskarstödet och hennes intervju genomsyras av marknadsföringstänk, att biblioteket ska vara synligt, tillgängligt och angeläget – att bibliotekarien kan bidra när det uppstår konkreta behov. Julie nämner också den frustration hon kände då många lärare blev förvånade då hon dök upp på en kurs i högskolepedagogik – uppenbarligen har inte den pedagogiska delen i bibliotekariers arbete blivit förankrad i professionsidentiteten ännu.

Tilde (J) har en särskild bakgrund. Hennes licentiatavhandling berör ett ämne som direkt har att göra med hur forskare arbetar, något hon menar är den enskilt viktigaste faktorn för hur hon arbetar idag. Hon nämner att hon förvisso skulle vara förtjänt av att lära sig lite mer om juridikens grunder, men till skillnad från Anita (M) är hon inte säker på att hon skulle bli en särskilt mycket bättre bibliotekarie bara för att hon skulle ha läst en juristutbildning:

Det är klart, då har jag ju klart för mig begrepp och hur det hänger ihop, men det finns som en gräns tror jag, för var jag inte kan använda den kompetensen därför att alla delämnerna har ändå sina egna delar, skatterättarna betar sig på ett sätt och arbetsrättarna på ett annat. Så där menar jag att man behöver ämneskunskap som har med kommunikationssystemet att göra. Att på vilket sätt kommunicerar forskarna med varandra i de här fälten, hur snabb utveckling är det, hur refererar de till varandra. Och för det behöver jag ju inte veta något om rättsvetenskap som ämne.

Flera av bibliotekarierna pratar om Open Access och många nämner LUP som en viktig resurs i deras arbete med forskarstöd. Det verkar som om LUP är en central arena för arbetet med forskarstöd, och då särskilt Open Access, men på lite olika sätt för de olika bibliotekarierna. Många har varit tidiga med att prata om och anordna möten om Open Access och menar att det nu börjar ”sippra ner” att det är något som forskarna kan fråga bibliotekarierna om. Särskilt Tilde, som intervjun igenom ofta

tycks prata för hela LUB och inte bara för sin fakultet, för en intressant diskussion om Open Access:

Det handlar väldigt mycket om publicering och Open Access och jag undrar om det inte är mer Open Access än någonting annat. Det är ju en sådan fråga som biblioteken driver [...] vi omfamnar idén om Open Access väldigt mycket och tycker att [...] allting ska vara Open Access. Jag har ju ingenting emot den, men ibland tänker jag att det blir lite för enkelt, för som motkraft finns hela meriteringssystemet [...] Det är inte bara att man ska sprida sina forskningsresultat [...] meriteringssystemet är så tungt för forskarna, så om man inte har med det hela tiden så kan det bli att man tycker att forskarna är lite dumma som inte fattar att de ska publicera sig Open Access. För hur svårt kan det vara? Men det är inte så enkelt. Jag tycker kanske ibland att det kan bli nästan missionerande. [...] Det är lurigt detta när man alltid pratar om Open Access. För det är ju egentligen hela processen. Men ändå pratar vi mest om Open Access fast det är det forskarna är minst intresserade av, det är väldigt märkligt. Men det som är, tror jag, är kring publiceringsstrategier. Inte utifrån ett Open Access-perspektiv utan då är det utvärdering.

Enligt min uppfattning är det märkliga Tilde upplever att många av UH-bibliotekarierna införlivat Open Access-tanken i sin professionsidentitet, trots att den inte alltid är central eller den styrande faktorn i forskarnas publicering. Själv har hon inte bara en formell utbildning utan dessutom en licentiatavhandling bakom sig vilket gör att hon känner sig trygg i sin egen kompetens rörande forskarstöd och motsätter sig denna del i professionsidentiteten i sin egen professionella identitet. För att lära sig mer har hon tagit initiativ till kompetensutveckling genom att delta i projekt och själv publicerat sig. Hon ser att de nya uppgifterna inom publicering kanske inte är så lätta att ta till sig och att kunskaperna kring vetenskaplig kommunikation måste kombineras med kunskap i hur det specifika ämnesområde som UH-bibliotekarien arbetar mot publicerar sig. Om LUP blir mer viktigt som utvärderingsinstrument tycker Tilde (J) att forskarna inte ska behöva lägga in sina publikationer där själva. Hon ser publicering åt forskare som en naturlig fortsättning på det hon redan kan och menar också att det är fullt rimligt att bibliotekarierna utför sökningar åt forskarna.

Då är det ju jätteviktigt att de här posterna kvalitetssäkras. Och hur långt är det rimligt att forskarna sitter och letar fram ett ISSN-nummer på en tidskrift? Det kanske inte är de som ska göra det längre utan det kanske faktiskt är biblioteket som ska ta hand om det. Och det är ingen ny diskussion för mig. Om man ser det som att vi kan hantera – vi förstår varför man gör vissa saker – och det kanske inte forskarna gör och kanske inte ska behöva göra heller. [...] Sen är det då om det finns någon brytpunkt när det blir mer och mer rimligt att forskarna på grund av att det är en så komplex värld att söka information i inte söker så mycket själva utan att vi gör det åt dem. Den här gamla servicen i ny tappning. För det är ju det vi gör här, vi söker åt forskarna, och det är verkligen ett forskarstöd. Och där är det ju en diskussion att vem ska göra det här, kan vi göra det, och ibland kan vi det och ibland inte, för ibland så är det kanske för abstrakta ämnen. [...] Det är inte tidseffektivt att forskarna ska göra det, en professor kostar ändå mer i timmen än vad jag gör. Eller så är det så att forskarna ändå vill ha kvar den här sökningen, att de känner att de vill ha koll på läget. Det är lite individuellt tror jag.

Särskilt inom HT-området och vid juridiska fakulteten lägger informanterna tyngdpunkten på att forskarstödet ofta är av rådgivande karaktär, där bibliotekarien blir en samtalspartner, ett stöd i forskarnas val. Då handlar det också som regel om att vara ett stöd i publiceringsfrågor, inte bara huruvida det ska vara Open Access eller kring juridiska frågor utan också hur forskarna på bästa sätt ska digitalisera gammalt tryckt material. Christel (HT), Sara (HT) och Tilde (J), som alla säger att forskarna

ofta ser en nytta i biblioteket och vet att det är dit de ska vända sig med sådana frågor, pratar om att det finns en medvetenhet hos forskarna om att det är väldigt viktigt att tänka strategiskt när det gäller publikationer. Men forskarna är osäkra. Christel berättar: "Det är lite en trygghetsgrej kan jag känna ibland. Senast i förrgår så kom de upprusande: 'Nu har vi skrivit klart artikeln, var ska vi publicera den, var?!'" Tilde tror dels att det handlar om att forskarna rör sig internationellt och upptäcker andra länders system och dels att det har att göra med det hon kallar "en sån där service management-idé", att det i allt större utsträckning börjar komma olika modeller för utvärdering av forskning.

Det är också svårt för forskarna att ta till sig denna identitetsomvandling hos bibliotekarierna, som nu kan och har incitament för att kunna erbjuda dem stöd på ett helt nytt sätt. Tilde talar om att "muta in nya områden", "tjata in Endnote och Refworks" och säger att biblioteket har "startat upp ett behov" hos forskarna.⁷ Förmodligen har praktikerna och publiceringen hos forskarna på HT, S och J sett likadan ut så länge att de inte haft behov av något specifikt stöd förrän under de senare åren, då informationsmängderna vuxit, internet förändrat möjligheterna till publicering och ekonomiska incitament börjat kräva av forskarna att publicera sig i vissa specifika forum. Därför har inte heller bibliotekarierna behövt arbeta på ett annat sätt tidigare, men idag måste forskare inom dessa ämnen förhålla sig till en publiceringsnorm där deras publikationsmönster inte riktigt passar in. Forskare som sedan gammalt redan har en tradition av att publicera sig i artikelformat, som både lättare låter sig spridas och läsas digitalt och som dessutom innehåller metadata som gör det lätt att utvärdera bibliometriskt, behöver inte samma stöd. De gör ju redan "rätt".

Christel och Sara (HT) diskuterar problematiken kring specialistkunskap dels i samband med vad som är specifikt för just deras fakultet och dels i samband med att de pratar om hur de uppfattat att de ibland haft en bristande delaktighet i olika projekt vid LUB. Christel säger såhär:

Vi håller oss ju inte till normen i publiceringsfrågor. Och av helt förklarliga skäl så utgår ju ett system från en norm. Men när vi då har publikationer som det är ganska svårt att definiera [...] då gör det ju att vi får arbeta väldigt mycket mer med de frågorna. Dels att driva på att systemet utvecklas på ett sätt som gör att det är mer hållbart och mer korrekt[...] Det handlar ju om att driva mycket kampanj och vi har också speciella förhållanden när det kommer till Open Access och så vidare, det är inte alls samma struktur på våra ämnen och de publiceringsmönstren jämfört med till exempel medicin. Man får jobba på olika sätt där. [...] Det är också hur man pratar om specialistkunskap som jag tycker är ett problem. Det är verkligen en specialistkunskap att veta hur publicering går till inom HT. Alltså det går inte... man kan veta saker och ting om Open Access eller vad det än kan vara, men att faktiskt sitta på kunskapen 'hur går det till', i verkligheten... [...] den kunskapen tycker ju vi då är oerhört central när man jobbar med de här frågorna. Vi vill tillmäta det en betydelse och där hamnar vi i clinch med den här normen som förhärskar.

⁷ Endnote och Refworks är exempel på referenshanteringsprogram som underlättar hanteringen av referenser vid författandet av exempelvis en artikel eller uppsats.

Bibliotekarierna vid fakultetsbiblioteken för humaniora och teologi, samhällsvetenskap och juridik antar en mer pragmatisk och rådgivande roll gentemot forskarna. Just när det gäller Christel och Sara (HT) kan det vara så att bibliotekariernas egen personliga identitet – där de erkänner att de båda tycker om att prata för sig och dessutom nämner att andra ibland uppfattar dem som störande då de ringer – sammanförs med det sätt på vilket de professionellt förhåller sig till den kunskap de har om HT-ämnenas publiceringsvillkor. Kanske är det också just för att gränserna mellan publikationerna och problematiken med publicering är så stor som Sara och Christel också är ense om att de är relativt viktiga för forskarna, åtminstone i sin rådgivande roll. Detta trots att de framhåller att många forskare ännu inte riktigt vet vad bibliotekarierna kan göra för dem. Mycket handlar det om att de påtalat fördelarna med exempelvis Open Access för ledningen. Men det handlar också om att de har ett avslappnat förhållande till forskarna, som vet att de kan komma till dem och förutsättningslöst diskutera hur de ska gå tillväga vid publicering. I den rådgivande rollen blir goda relationer mycket viktiga, dels gentemot forskarna då det är mycket viktigt att visa en ödmjukhet inför deras individuella behov och dels gentemot de som företräder ”den här normen som förhärskar”, det vill säga exempelvis de som arbetar med LUB och utvärdering. Det kräver dessutom mycket att hålla sig uppdaterad inom den splittrade vetenskapliga kommunikationen i humanistiska ämnen, som ju är den specialistkunskap Christel pratar om.

För Christel och Sara är forskarstöd en naturlig del i den dagliga verksamheten, men inte för alla. Nedan för de ett intressant resonemang kring problematiken:

Sara: Väldigt mycket av det vi nu precis har börjat med är ju egentligen basservice. Jag menar, det är inte särskilt spjutspetsteknologiskt. Och det tror jag kommer att komma också inom fem till tio år att det blir mer och mer en daglig verksamhet.

Christel: Mm, och det beror ju lite på vem du frågar. När vi pratar om basverksamhet så är det ju någon sådan här väldigt traditionell... katalogisering, förvärv, fjärrlån, alltså det här fysiska biblioteket mycket. Men jag tror att varför vi, att man, eller att jag sitter här och refererar till det, det är för att alla kanske inte automatiskt tycker att publiceringsfrågor är det. Om du frågar mig och Sara så säger vi att det är väl minst lika självklart...

Sara: Det är väl minst lika självklart som att syssla med förvärv!

Christel: Men däremot så tror jag att det är viktigt att komma ihåg att alla inte tycker så. Från ledningshåll är det självklart att det här ingår i basservicen. Men inte för alla som jobbar ute i verksamheten och det tror jag att det är viktigt att komma ihåg för annars så riskerar man att fördjupa en klyfta mellan folk istället för att överbygga den. Jag vill betona att vi inte är bakåtsträvare här om vi, eller jag, uttrycker mig på det sättet. Men det är realiteten.

När Christel pratar om ledningen är det svårt att veta om hon menar LUB:s ledning eller fakultetsledningen eller kanske rentav universitetets ledning. Att det tar tid för nya uppgifter att bli en del i praktiken och identiteten medan de på en högre diskursiv nivå är helt självklara diskuteras bland andra Hansson (2010), vilket tydliggör hur jag tolkar det Sara och Christel säger. Jag tolkar alltså den här diskussionen som att de båda bibliotekarierna kanske ligger lite ”före” den mer allmänna professionsidentiteten hos UH-bibliotekarier idag. Förmodligen är det på grund av att de arbetar specifikt med och har ett intresse för just dessa uppgifter. Det är också

intressant hur Saras och Christels resonemang pekar på en presumtiv förändring av hela professionsidentiteten, mot ett större fokus på forskare och deras vetenskapliga kommunikation.

5.2.2.3 Lärande på arbetsplatsen: en fördjupning

Fyra av de bibliotekarier jag talat med har formellt sett en del av, eller hundra procent, av sin tjänst avsatt mot forskarstöd (se tabell 1). Dessa bibliotekarier är relativt nöjda med hur mycket tid som finns avsatt för forskarstödet. Christel och Sara (HT), och Lina (F), som inte har någon avsatt tid talar om brist på tid och brist på tid för vidareutbildning och påpekar att det skulle krävas mer resurser för att arbeta proaktivt. Det känns lite tungt ibland att aldrig få höja blicken och lite mer medvetet gå vidare i sin process, berättar de. Att ha ett formellt erkännande gör både att det finns mer tid och därmed möjlighet att utveckla sitt arbete, men det konkreta stödet från ledningshåll och därmed möjligheten att diskutera och utveckla sin tjänst verkar också vara mycket viktig. Detta diskuteras av Ellström (2001), min teoretiska utgångspunkt för det här avsnittet, som i sin artikel pekar på hur dessa faktorer är viktiga för lärandets skull.

Det är intressant att erkännandet av och satsningar på forskarstöd också har sin grund i de olika fakulteternas kulturer. Att formellt ha stöd i planer där biblioteket nämns skulle kunna underlätta, säger Lina, Christel och Sara, som vittnar om att deras fakulteter inte är särskilt mycket för att arbeta med planer och formella dokument. Vid HT-biblioteken finns inte några sådana planer eller måldokument rörande forskarstöd. En förklaring kan enligt Sara vara att de vitt skilda ämnesdiscipliner som återfinns inom HT länge var självständiga enheter och att det inte var längesedan de samlades inom HT-området. Samtidigt tycker både Sara och Christel att friheten och flexibiliteten är givande, den gör att de kan ta fasta på sådana uppdrag som uppstår vid tillfälliga möten. De vill ändå poängtera att de har ett gott stöd i sin forskningsdekan och att de har blivit ”indragna i utbildningsinsatser” gällande publiceringsmönster och bibliometri. Ändå, menar Sara, gör strukturen på organisationen att de inte alltid kan utnyttja stödet fullt ut: ”Det känns inte som om man eftersträvar en struktur egentligen sådär vansinnigt mycket, utan det är som att alla är glada för att saker och ting får lov att utvecklas på bästa sätt efter behov”. Även Anita (M) menar att det inte är bra att vara för styrd av formella planer.

Det som skulle kunna vara problematiskt är att när det inte finns något formellt stöd ställer detta högre krav på de enskilda individerna att ta egna initiativ. Enligt Ellström kan detta absolut gynna ett mer utvecklingsmässigt och långsiktigt lärande, men samtidigt krävs en balans i förhållande till ett reproduktivt och målstyrt lärande så att tid och kraft kan frigöras till de verkligt svåra uppgifterna som kräver kreativitet för att kunna lösas. Tilde, som här tycks tala för hela LUB, berättar om hur hon uppfattar att de olika fakultetsbiblioteken arbetar med forskarstöd:

Jag tror att det varierar från att vara någonting som kanske är medvetet när man jobbar med det, där man avsätter resurser för att satsa på det, till att det blir det som det blir, det som får plats i vardagen, bland allt det andra man ska göra. Så där tror jag vi är nånstans, den skalan där.

Hur kommer det sig då att vissa fakulteter valt att satsa mer på forskarstöd? Det är svårt att säga men i Tildes och Julies fall tycks det vara ett direkt resultat av den tidigare nämnda utvärderingshretsens konsekvenser. Tilde berättar:

Jag tror faktiskt att en stor anledning var att vi fick en ny prodekan, vi fick en ny [...] fakultetsledning, som funderade väldigt mycket på 'hur ska vi komma bättre ut nästa gång?'. För RQ08 hade ju precis kommit då. Och ja, vi kom väl hyfsat ut, vissa miljöer var bättre än andra... Men då var det liksom tydligt att 'vill vi ha mer forskning måste vi bli bättre på vissa saker' och då började man fundera på det. Då såg man att ett sätt var att förstärka biblioteket och utnyttja oss i det arbetet. Det tror jag var en av de stora delarna i det.

De något mer negativa utsagor som framkommer handlar om att LUB-organisationen, och kanske framförallt organisationens ledarskap, inte fungerat optimalt. Detta avser alltså olika delar av UB Tornavägen, inte bara området för vetenskaplig kommunikation. Denna problematik har också varit uppe för diskussion i media, där det påpekas att LUB:s organisation fått etiketten ”dysfunktionell”, och där det också skrivs att en ny universitetsbibliotekarie nyligen har tillsatts (Samuelsson, 2012a). Samarbetet har haltat, och istället för att ta till sig synpunkter från ”folk ute på fältet” och ”försöka sätta sig in i varför något egentligen skulle vara en bra lösning”, är det lättare att räkna ut och genomföra denna lösning själv. Christel förklarar:

Det drivs väldigt mycket projekt. Projekten är tyvärr väldigt sällan förankrade i vår verksamhet, i vad verksamheten behöver, och vi kan känna: vi behöver hjälp, med det och det och det, som är akut. Men istället så driver man projekt som ser glassiga ut på ytan. Man driver olika saker som är roliga att jobba med.

Enligt Sara är det dessutom så att vissa tycker att de båda bibliotekarierna vid HT-områdets bibliotek är störande när de ringer och ber om hjälp:

Just inställningen. Istället för att tänka: 'Oh, nämen vad bra, nu ringer Sara igen, då har hon säkert en jättebra lösning på hur vi ska kunna göra saker och ting bättre”, så tänker de: ”Åh nej nu ringer hon igen, nu kommer hon bara att göra saker och ting besvärligare”.

Det är svårt för mig som utomstående att komma med några åsikter rörande hur stort det här problemet egentligen är. Men med tanke på Ellströms (2001) teorier om lärande är sådant som god delaktighet och förankring i hela personalgruppen mycket viktigt för att ett gott lärande ska kunna äga rum. Även ledningens inställning till sin personal är central (Ellström 2011). I kombination med att Sara och Christel dessutom talar om brist på tid är det åtminstone så att det bör vara möjligt att på många sätt underlätta för deras lärande i framtiden genom att försöka komma till rätta med problemen.

Lina (F) och Karin (LTH) pratar istället om hur organisationen fungerar hos dem. Institutionerna inom fakulteten, eller fakulteterna i Karins fall, är mycket starka, vilket avspeglar sig på biblioteksverksamheten. Lina hör alltså till två fakulteter men är anställd av sin institution. Det är uppenbart att det finns två olika maktcentrum, dels fakultetsledningen och dels ledningen vid institutionerna. I samband med att hon svarar nej på fråga tre, som handlar om huruvida det finns några formella planer eller dokument rörande forskarstödet (se bilaga), framhåller Lina att det dubbla ledarskapet är problematiskt:

Så även om det finns dokument där det står någonting är det ju ändå vi som ska göra det och då är det ju upp till institutionen att sätta igång någonting. Och eftersom det är så styrt av institutionerna att göra vad de själva vill, så är det ju ingen fakultet heller som följer upp på samma sätt eller ser till att saker och ting... Så vi är lite långt ifrån varandra.

5.2.3 Forskarstöd och professionsidentitet: närhet, relationer och synliggörande

Bibliotekarierna är överens – arbetet med forskarstöd vid svenska UH-bibliotek har ökat. Framförallt har det börjat diskuteras i större utsträckning även om det ännu inte på alla plan blivit en del av vardagen. Den enda som är något tveksam är Gabrielle (M) – men hon poängterar att arbetet i alla fall inte kan ha minskat. Varför har då forskarstödet blivit så aktuellt under senare år? Här uttrycker informanterna två parallella teorier. De pekar för det första på den ökande mängden information, på förändringarna i och med Internet och på de nya möjliga publiceringssätten. För det andra nämner de de ekonomiska incitamenten; utvärderingarna och det förändrade publiceringsklimatet. Förmodligen sysslar bibliotekarieprofessionen som helhet fortfarande i viss mån med att till fullo ta till sig den pedagogiska roll som började bli aktuell under sjuttio- och åttiotalet, men informanterna är i princip överens om att de nu vet hur de ska hantera studentundervisning och att de finns med i studenternas kursplaner. Att forskarstödet är en självklar del i de allra flesta av mina informanternas praktik och i deras identitet idag råder det dock ingen tvekan om.

Det är svårt för forskarna att få tiden att räcka till, menar flera av informanterna, som också menar att här kan bibliotekarierna verkligen göra skillnad. Visst skulle forskarna kunna klara sig utan forskarstödet från bibliotekarierna, men deras arbete skulle ta längre tid och vara mer omständligt. Tilde (J) och Karin (LTH) diskuterar forskarnas tidsbrist mer utförligt. Karin berättar att hon gärna skulle arbeta mer i projekt tillsammans med forskarna under hela forskningsprocessen:

”Så att de inte ska känna att det är ett hinder det här med information. För de vill ju koncentrera sig på sin forskning. [...] Ibland står man mycket i labb under en period och då hinner man inte med att läsa eller sådär, men världen stannar ju inte upp för det. [...] Det är inte så att projektet står och faller med det, men man kan tillföra mervärde. Kvalitetsmässigt så, o ja, det har nog betydelse.

Tilde uttrycker sig såhär:

Det är väldigt svårt att samla forskare – det är inte det att de behöver vara ointresserade – men de har så otroligt mycket omkring sig. De undervisar – till max – och sen ska de försöka forska, de ska skriva forskningsansökningar... [...] Och sen ska de försöka passa in det där lilla lunchseminariet [...] Det är inte konstigt att det inte kommer mer än fem-sex stycken och då ska man vara rätt så glad. [...] Så det är svårt att hitta formerna för hur man fångar dem. För det är ju när behovet uppstår här och nu de behöver hjälp med det.

Christel och Sara (HT) som befinner sig i ett uppbyggnadsskede av forskarstödet, påpekar att undervisning av studenter ofta, via deras lärare som också är forskare, är en ingång i forskarstödet. Därför vill de inte tappa kontakten med studenterna och

enbart arbeta med forskarstöd. Även Julie vid S-biblioteket påpekar att de bibliotekarier som arbetar med undervisning mot studenterna ofta sysslar med forskarstöd lite mer indirekt, inom ramen för den relation de har med studenternas lärare som ju också ofta forskar.

De allra flesta av mina informanter lyfte hur viktigt det var med synlighet och att andra har kunskap om bibliotekets resurser. Forskarna är inte alls i biblioteket, eller har samma naturliga kontakt med bibliotekslokalen, som studenterna har. Att det därför var viktigt med det tillfälliga mötet – kanske via fikabordet, via undervisning av studenter eller när man råkar på en forskare i korridoren – för att forskarstöd ska kunna uppstå påtalas av alla de intervjuade. Tilde vid juridiska fakultetens bibliotek brukar gå på forskarnas seminarier för att synliggöra sig och om hon inte haft den fysiska närhet till forskarna som hon har – en närhet som även den uppges vara mycket viktig av informanterna – skulle hon ha behövt sätta av tid för att ”gå och fika med forskarna”, som hon säger. Lina (F) berättar även hon om att forskarstöd ofta handlar om att befinna sig på rätt plats vid rätt tillfälle.

Men att arbeta utifrån sina forskare och deras behov handlar inte bara om marknadsföring, att etablera en god relation och om att ha en fysisk närhet till forskarna. Även om informanterna inte vill generalisera så pratar Karin (LTH) och Gabrielle (M) om att ålder kan spela en roll. Bibliotekarierna ser att yngre oetablerade forskare har andra behov än de äldre. Karin (LTH) berättar om hur hon har jobbat hårt sedan många år med att föra ut och marknadsföra bibliotekets tjänster inom forskarstödet och känner att det är först nu i år och föregående år som hon fått något egentligt gensvar. Jag frågar Karin varför hon tror att det är så. Hon berättar:

Om man tänker på de yngre forskarna, så kan det vara att de har yngre handledare, alltså att det på ledande positioner nu växer in en yngre generation på professorer och på handledar- och docentnivå som har ett modernare sätt att tänka och som tar in det här med informationsbevakning på ett annat sätt, och som så klart använder nätet aktivt och är integrerade generellt i användandet av nättjänster och det vi tillhandahåller i form av e-tjänster.

Julie (S) berättar att hon i arbetet med forskarstöd också kan vara drivande i processer som handlar om att skapa kontaktnät för kanske särskilt yngre forskare eller mötesplatser som underlättar tvärvetenskapliga möten. Även Karin (LTH) är inne på att nyetablerade forskare, antingen då de har börjat arbeta tvärvetenskapligt inom ett nytt område eller är yngre och oetablerade, kan behöva hjälp med att komma igång – det kan handla om att sätta upp en profil med centrala källor eller hjälpa dem att skaffa ett kontaktnätverk. Tilde (J) och Julie (S) nämner att forskarna, doktoranderna, har en mer ostrukturerad utbildning än studenterna vilket gör att det är svårt att passa in forskarstödet i deras vardag. Samtidigt stannar de längre vid fakulteten och det är möjligt att utveckla en långsiktig relation. Vilken typ av forskarstöd som passar de olika grupperna varierar, där traditionell utbildning och kurser anses passa doktoranderna medan de seniora forskarna nås bättre med seminarier och frukostmöten.

Att även politiska och ekonomiska förutsättningar sätter en tydlig ram för verksamheten blir tydligt i samtalet med Anita (M), som berättar om ett möte hon nyligen haft med fakultetsledningen:

Nu är man mycket inne på spåret forskning och innovation. Och konkurrensen är stor mot Stockholm. [...] Det känns som att de går ut väldigt mycket med det här samarbetet mellan forskningen här och kommersialiseringen kan man väl säga... av forskning då, instrument inom medicin och allt vad det kan vara. [...] Patentdatabaserna är viktiga också och nu har vi igång sådana här workshops då om patentdatabaser för att sprida information, inte vid utan en person som sitter på LU Innovation Systems. [...] Så jag tror att det kommer. [...] Och det är kopplat mycket till konkurrensen, att man har stängt ner Astra Zeneca och allt det här.

Enligt Anita är det tydligt att hela bibliotekarieprofessionen påverkas av konkurrens och ekonomiska incitament. Vi får också konkreta exempel på hur detta kan yttra sig specifikt för medicinska fakultetens bibliotek. När forskningen ska knytas till nya områden krävs stöd i nya verktyg, och om inte biblioteket har kompetensen i de verktygen får biblioteket hitta någon annan som kan tillhandahålla det stödet. Verkligheten, praktiken, tvingar fram ett lärande som påverkar identiteten. Det är viktigt att vara nära, att förstå sammanhanget, vilket är ett exempel på hur forskningens epistemiska kultur påverkar bibliotekariens. Hon uttrycker också hur professionsidentiteten inte sammanfaller över hela landet, eftersom vissa bibliotekarier har hållit kvar vid mer traditionella uppgifter och inte – enligt hur jag tolkar Anita – har velat lära sig (att undervisa i) exempelvis referenshanteringsprogram eller Excel.

Här tycker jag mig se en direkt koppling mellan Anitas uttalanden och hur tendenserna politiskt åter tycks gå mot ett ”elituniversitet” där kvalitet framför kvantitet premieras. Studenterna är fortfarande kvar i biblioteket som en mycket viktig målgrupp, men det politiska klimatet med det utvärderingsfokus och de krav som ställs på forskare för medelstilldelning har lett till ett större fokus på publicering och publiceringsstrategier.

Att bli delaktig i forskarnas arbete är enligt bibliotekarierna uppenbarligen inte någonting som kommer av sig självt. Detta visar på att bibliotekariernas kunskaper på området ännu inte riktigt blivit kända hos alla forskare. Ett problem, eftersom bibliotekarierna då måste lägga ner energi på att visa vad de kan istället för att göra det de kan.

Att forskarna mer och mer börjar intressera sig för publiceringsstöd och annat stöd handlar förmodligen om att dessa frågor börjat bli viktiga för forskarnas fortsatta överlevnad som forskare, men också om att bibliotekarierna sett en given plats bredvid forskarna och därmed försöker berätta för dem att de kan erbjuda ett stöd i detta. Att forskarstöd uppfattas som viktigt och meningsfullt av bibliotekarierna är tydligt. Informanterna är hoppfulla inför framtiden och nämner att det projekt som hösten 2012 ska genomföras inom LUB där flertalet fakultetsbibliotek ska delta och där också forskarna ska tillfrågas om vad de egentligen behöver för typ av stöd ska synliggöra vikten av deras arbete både gentemot forskare och fakultetsledning. Fakultetsledningen har även på många håll börjat uppmärksamma vikten av publiceringars synlighet liksom bibliotekets kompetens i publiceringsfrågor – ett tecken på att den viktigaste intressenten, arbetsgivaren, sett forskarstödet som del i

professionsidentiteten. Det visar sig inte minst genom att både Julie (S) och Tilde (J) båda ganska nyligen fått hälften av sin tid öronmärkt för arbete med forskarstöd.

5.2.4 Epistemiska kulturer och forskarstöd

I relation till hur publiceringen traditionellt sett ut inom disciplinerna diskuterar bibliotekarierna bibliometri, utvärdering och ekonomiska incitament på olika sätt. Det är svårt att tala om dessa incitament, som gjort det mer intressant för alla forskare att fundera på var de publicerar sig, utan att också blanda in forskarnas ämnestillhörighet. Tilde berättar att inom juridikämnen har forskarna en mycket tydlig koppling till de yrkesutövande praktikerna, och för dem har det inte varit relevant att publicera sig med en text om svensk skattelagstiftning internationellt – det har inte fyllt någon funktion, eftersom skattelagstiftningen skiljer sig åt mycket länder emellan. Men idag vet forskarna att det de publicerar kan ge dem poäng på olika sätt, att de inte bara måste tänka på vilken målgrupp de når. Det är för att forskningsfinansierarna börjat kräva Open Access-publicering som forskarna på allvar börjat förhålla sig till det, och även Lunds universitet använder LUP mer och mer som utvärderingsinstrument.

Särskilt bibliotekarierna från HT, S och J, men också Anita (M) diskuterar forskningspolitik; de nämner de stora utvärderingarna RQ08 och den kommande, RQ14, som en indikator på att strategiskt tänkande kring publicering blir allt viktigare. Och här finns av olika anledningar, berättar informanterna, en plats för bibliotekarierna. Poster måste kvalitetssäkras och någon måste bringa ordning i djungeln av publiceringsmöjligheter eftersom forskarna har fullt upp med att forska.

Så här svarar Julie (S) på frågan om varför hon tror att det blivit större fokus på forskarstöd:

Det var ju inte så länge sedan Lund fick sin första bibliometriker, det har blivit ett mer vedertaget sätt att kvantifiera kvalitativ data. Och det funkar väldigt bra [...] för medicin och så, men det händer ju någonting när man ska kvantifiera kvalitativa data på ett humanioraämne eller på ett samhällsvetenskapligt ämne. Man har jobbat länge med bibliometri inom medicin, men nu har man börjat applicera de här metoderna mer och mer även på andra ämnen där det inte är fullt lika gångbart. Vilket då ökar behovet av ett kvalificerat stöd till forskarna när det kommer detta, för det är svårt att hålla reda på allt. [...] Det ser man ju bara man tittar på citation index på en medicinsk tidskrift och en samhällsvetenskaplig, det är ju löjligt när de har en impact factor på 150 och den bästa inom statsvetenskap har fyra. Det går inte att använda, det går inte att jämföra äpplen och päron. [...] Det tror jag är en del till varför biblioteken faktiskt måste ta in detta i sina kärnuppgifter, att vi måste vara en del i stödet till forskarna, det är inte bara att vi ska lämna ut informationen och sen så kan vi stanna där utan vi är en aktiv del i hela den här kunskapsarkaden.

Det är många som självmant nämner hur bibliotekariekåren vid UH-biblioteken tycks ha ”glömt bort” forskarna. Inom UH-biblioteksvärlden har fokus under de senaste åren på grund av politiska direktiv legat på att bli integrerade i studenternas undervisning, men nu verkar det som om vinden i viss mån har vänt. Tilde (J) berättar:

Det är den känslan jag får när jag pratar med folk, att nu måste vi tänka på forskarna. Eller om det är att... nu vill vi också vara med. Alltså det är att man har tappat kontakten med forskarna. Och av någon anledning så börjar alla tänka på samma sak samtidigt... för det är verkligen uppenbart att man gör det.

Anita (M) berättar om hur forskarstödet vid medicinska fakultetens bibliotek flutit på under de senaste tio åren, då studentstödet byggts upp parallellt. Men nu har det också blivit intressant för omvärlden med forskarstöd. Medicinska fakulteten har uppenbarligen ett försprång idag, då plötsligt alla forskare – men också Sverige som forskningsnation – måste börja förhålla sig till utvärderingar som arbetar med kvantitativa mått. Detta förstärker ytterligare den ställning som norm ämnet har i forskarstöds-kretsar, en norm som påvisas inte minst av bibliotekarierna vid HT, J och S, som ofta talar om sitt eget forskarstöd i relation till forskarstödet vid medicinska fakulteten eller om ämnesområdena vid sin egen fakultet i relation till ämnesområdena inom medicin.

De flesta bibliotekarierna är överens om att de är nöjda med verksamhetsområdet för vetenskaplig kommunikation, den centrala funktionen inom LUB vid UB Tornavägen. Men stödet måste alltid modifieras vid respektive fakultet. Tilde igen:

Jo, det stöd som finns därifrån är ju då kunskap om OA-frågor och sådana saker. Men när man tar den biten, när man står framför forskare så måste man fylla i ganska mycket själv. För det är ju en allmän information. Det finns jättebra webbsidor, att det här är vad som gäller. Men sen när man tittar på det så blir det inte riktigt så när man kommer ner på juridiknivå därför att våra forskare publicerar sig väldigt mycket svenskt. [...] Vad gäller för upphovsrätten? Ja, de flesta har inga kontrakt när de publicerar sig, ja vad gäller då, då får man försöka lista ut själv vad som gäller. Vi som jobbar väldigt nära forskarna får fylla i med den här anpassningen. [...] Och sen måste då kanske vi inom nätverket och tillsammans med det gamla BD (UB Tornavägen, min anmärkning) se till att man sprider den här informationen.

Julie (S) berättar hur forskarna vid hennes fakultet måste förhålla sig till en ouppnåelig norm, där de bästa artiklarna inom statsvetenskap har en Impact Factor på 4 medan de medicinska tidskrifterna har en på 150:

Därför är det svårt att säga vad man centralt skulle erbjuda för stöd till de respektive fakulteterna. [...]Vi ska ju inte sitta här och uppfinna hjulet på varje fakultet, samtidigt som hjulet är konstruerat på olika sätt på alla fakulteter. Så man kan inte heller skapa ett hjul, stöpa i en form och sen sätta ut och säga: 'jomen det här, det funkar här!'. Utan det är – varje fakultet har sina traditioner som man måste ta hänsyn till, till ämnens karaktär, till publiceringsmönster – det är jättestor skillnad på att jobba på ett medicinskt bibliotek och ett samhällsvetenskapligt bibliotek.

5.2.5 Verksamhetsområdet för vetenskaplig kommunikation

Jörgen Eriksson och Mikael Graffner vid området för vetenskaplig kommunikation är överens om att analys och bibliometri idag är en viktig komponent på alla nivåer inom universitet. Den nya stora forskningsutvärderingen RQ14, som ska påbörjas under 2014, har fått flertalet fakultetsledningar att börja fundera på sina publikationers synlighet och sitt forskningsgenomslag. Det finns därför ett behov av att kvalitetssäkra den data som finns rörande publikationer i LUP. En anledning till att forskare och bibliotek börjat bli mer intresserade av deras tjänster är att många av forskningsfinansierarna, som exempelvis Vetenskapsrådet, Formas och Riksbankens

jubileumsfond, kräver Open Access-publicering. Redan idag används LUP som underlag i olika utvärderingar och det kan bli så att bibliometriska modeller kommer att användas i framtiden för fördelning av forskningsanslag inom Lunds universitet. Därför vill fakultetsledningarna bevaka sina intressen och hör sig ofta för om vad som verkar bli aktuellt framöver.

Enligt informanterna har servicen vid UB Tornavägen vuxit fram under 2000-talet då intresset från universitetets sida rörande kvantitativa mått gradvis blivit större. Eriksson framhåller dock att vissa fakultetsbibliotek, som exempelvis medicinska fakultetens bibliotek, på olika sätt har arbetat med bibliometriska mått sedan 90-talet och ännu längre tillbaka. Just detta bibliotek är också ett av få bibliotek som verkligen arbetat med forskarstöd länge, något Eriksson tror har att göra med att fakultetsledningen själv satsat på dessa områden.

Eriksson och Graffner menar att det i deras uppdrag ingår att ha spetskompetens rörande vetenskaplig kommunikation, en kompetens som bibliotekarierna ute på de mindre fakultetsbiblioteken inte alltid har tid eller möjlighet att skaffa sig. Eriksson och Graffner får allt oftare frågor om upphovsrätt, bibliometri och Open Access, men det är också vanligt med tekniska frågor rörande systemen som exempelvis LUP. Det är inte alltid biblioteken vid fakulteterna som arbetar med vetenskaplig kommunikation och synliggörande av publikationer, men ofta är det just bibliotekarierna som tagit på sig den rollen.

Graffner säger också att det är svårt att ge stöd till biblioteken inom HT-området och inom de samhällsvetenskapliga fakulteterna eftersom publikationerna från dessa fakulteter mycket sällan dyker upp i sådana databaser som är möjliga att använda för bibliometrisk analys. Det krävs en viss typ av detaljerad metadata, exempelvis rörande institutionstillhörighet, som är nödvändig för att kunna göra meningsfulla analyser. Den här typen av metadata finns tillgängliga i de stora databaserna Web of Science och PubMed, där naturvetenskapliga och medicinska engelskspråkiga artiklar ofta hamnar, men inte i de många olika forum och databaser där mer samhällsvetenskapliga och humanistiska publikationer publiceras. Eriksson påpekar å andra sidan att det är framförallt inom det samhällsvetenskapliga och humanistiska fältet det går att hitta gratis tillgängliga Open Access-tidskrifter av hög kvalitet. Inom medicinområdet och inom naturvetenskap kostar det som regel att publicera sig i en OA-tidskrift.

Det Eriksson och Graffner säger är intressant i sig men framförallt i relation till de övriga informantutslagorna. Själva verksamhetsområdet har tillkommit gradvis under 2000-talet som en, tycks det, direkt följd av ett större fokus på utvärdering och analys av forskning och forskningsresultat liksom av en större medvetenhet från Lunds Universitets sida kring vikten av publiceringsstrategier. Som ovan nämnt är de flesta bibliotekarierna nöjda med verksamhetsområdet för vetenskaplig kommunikation. De nämner dem ofta som ett ovärderligt stöd dit det är möjligt att hänvisa forskarna direkt om det skulle behövas. Många bibliotekarier nämner också LUB:s och UB Tornavägens olika nätverk som ett stöd, en plattform där de kan diskutera gemensamma problem. Att det här finns möjlighet och tid att direkt reflektera över problem och få en fördjupad kunskap i olika delar av den vetenskapliga kommunikationen är förmodligen en viktig del i hur långt Lunds universitets

bibliotek kommit när det gäller att arbeta med forskarstöd och en viktig faktor för hur mycket de enskilda bibliotekarierna lärt sig under den tid då de arbetat konkret med publicering och andra relaterade forskarstödsuppgifter.

Även Eriksson framhåller medicinska fakultetens bibliotek som ett gott exempel på hur fakultetsbibliotek kan arbeta med forskarstöd. Det är intressant att koppla detta till det Graffner säger om hur svårt det är att ge stöd till biblioteken inom HT-området. Min tolkning är att det går att arbeta med forskarstöd inom alla fakulteter och att det är lika viktigt överallt. Men forskarstödet måste utformas på olika sätt. Dock är det förmodligen lättare att prata om ett mer konkret forskarstöd. Det är också lättare att utveckla forskarstödet om vissa delar i det kan formaliseras och energin kan läggas på att lösa problem och möta behov vid sidan av. Visst krävs det givetvis pengar och satsningar för alla som vill arbeta med forskarstöd och där skulle medicinska fakulteten mycket väl kunna ha bättre eller sämre förutsättningar än andra fakulteter, men det är också tydligt att det på vissa sätt tycks vara lättare att formalisera bibliotekariernas arbete gentemot forskare inom medicinområdet än när det gäller forskarstöd inom humaniora.

6. Diskussion och slutsatser

I detta avsnitt diskuteras några av de resultat som presenterats och analyserats ovan mer ingående. Detta görs för tydlighetens skull med avstamp i frågeställningar och resultat- och analyskapitel. Som verktyg används tidigare forskning och de för undersökningen valda teoretiska utgångspunkterna. Jag vill passa på att förtydliga att min avsikt inte är att generalisera utan att visa på hur det är möjligt att uppfatta och förstå forskarstöd idag. Kapitlet avslutas efter en allmän diskussion med mina slutsatser samt några få personliga synpunkter och förslag på vidare forskning i ämnet.

6.1 Definitioner av forskarstöd

I den här uppsatsens inledande begreppsdiskussion väljer jag att genomgående arbeta med begreppet *stöd* istället för med begreppet *service*. När jag nu flera månader senare gör ett försök att knyta ihop säcken inser jag att valet av begrepp mycket väl skulle kunna ha betydelse för studiens utfall. Något som jag inte tänkte på då men som jag reflekterat över senare är att stöd till skillnad från service – åtminstone så som jag uppfattar begreppen – också kräver en insats av den som mottar det. Att en bibliotekarie arbetar med stöd stämmer väl överens med tanken att bibliotekarier inte ska utföra användarnas uppgifter i sig, utan att de istället ska underlätta deras huvudsakliga sysselsättning – det som ofta benämns som ”hjälp till självhjälp”. Service ligger på en mer basal nivå och kräver ingen motprestation för att fylla en funktion.

Just det specifika forskarstöd som de bibliotekarier jag intervjuat bedriver, och som ofta dessutom inkluderar en drivande position i forskarstödsutveckling vid respektive fakultet, tycks existera sida vid sida med en bredare syn på forskarstöd, ett stöd som i princip alla bibliotekarier utför. Detta breda stöd skulle jag idag gärna benämna som just *service*. Kanske är det alltså så att service är synonymt med den bredare definitionen medan stöd skulle vara synonymt med den mer specifika?

Det bibliotekarierna definierar som det breda forskarstödet tycks nämligen vara synonymt med de traditionella bibliotekarietjänsterna, det vill säga kompetenser och kunskaper som sedan länge är en del av bibliotekarieidentiteten och som dessutom är allmänna och förekommer i olika utsträckning på de allra flesta bibliotek. Det är när vi kommer in på det mer specifika forskarstödet som bibliotekarierna dels är oense om vad som ingår där och dels är oense om huruvida det som ingår i den breda definitionen även det är forskarstöd. Anita (M) skiljer till exempel tydligt på service och stöd, medan Lina (F) inte gör det. Min teori är att det specifika forskarstödet är

det stöd som är fakultets- eller ämnesspecifikt, det vill säga det stöd som kräver specialistkunskap och som därför skiljer sig åt fakulteterna emellan. Här krävs alltså både kunskap om vetenskaplig kommunikation och forskarstöd i allmänhet men också en god kunskap om just det specifika ämnets publiceringskulturer och en insikt i varför dessa ser ut som de gör. Här har heller inte alltid bibliotekarierna någon hjälp av Verksamhetsområdet för vetenskaplig kommunikation, utan de måste individuellt sätta sig in i de olika disciplinerna för att kunna utforma ett relevant forskarstöd.

6.1.1 Brett och specifikt samtidigt – går det?

Ja, uppenbarligen är det inte något problem att arbeta både med ett brett och med ett specifikt stöd, särskilt inte om vi särskiljer funktionerna som service å ena sidan och stöd å den andra. För många av mina informanter, och då talar jag särskilt om Christel och Sara (HT), Julie (S), Tilde (J) och Lina (F), är formerna för forskarstöd och forskarstödet definition ännu inte självklara. Jag skulle vilja hävda att det krävs en specialistkunskap inte bara för att arbeta med utan också för att kunna definiera forskarstöd vid ett visst fakultetsbibliotek. Forskare arbetar och publicerar sig på olika sätt och då måste även bibliotekarierna göra det. Den del av forskarstödet som i mycket kommit utifrån, på grund av politiska riktlinjer och finansieringskrav, är givetvis i viss mån lika för alla i så motto att alla forskare måste förhålla sig till dem. Men forskningen kommer, beroende på hur den förhåller sig till den gängse utvärderingsnormen, att matcha dessa riktlinjer och krav på ett mer eller mindre fördelaktigt sätt (Myrdal 2009 s. 23). Och då en bibliotekarie idag alltid i första måste förhålla sig till sin användare (Hansson 2010), i detta fall forskaren, kräver detta olika typer av lärandeprocesser och professionella förhållningssätt från bibliotekariens sida. Jag återkommer till detta längre fram.

6.2 Identitet och lärande

6.2.1 Normkritik och lobbying

Lindhs och Wiklunds (2010) undersökning av attityder och policies hos nordiska utgivare av humaniora och rättsvetenskap visade att förutsättningarna för OA-publicering skiljer sig åt vetenskapsdiscipliner emellan. Det tycks som om dessa förutsättningar, där vetenskapliga tidskrifter ofta framhålls framför andra publikationer i OA-sammanhang, även påverkar bibliotekariernas arbete med forskarstöd. Den vetenskapliga artikeln som norm inom publicering företräds framförallt av de tidigare nämnda NTM-ämnena (Myrdal 2009). Det är på dessa ämnesområdens publikationer som de bibliometriska modellerna bygger, kanske eftersom det helt enkelt är svårt att inom den kvalitativa forskningen göra några kvantitativa analyser av den vetenskapliga kommunikationen.

De bibliotekarier vid fakultetsbiblioteken för humaniora och teologi, samhällsvetenskap och juridik som arbetar med forskningsområden som i relation till NTM-ämnena ibland är nästan kontrasterande måste argumentera för att också deras forskares publikationer måste kunna utvärderas på ett rimligt sätt gentemot olika intressenter. De här bibliotekarierna måste alltså i högre utsträckning än de övriga inte bara argumentera för och marknadsföra sina kunskaper inom publicering gentemot forskarna och fakulteten utan de måste också företräda sina forskare

gentemot de ledande instanser som vill utvärdera forskningen. På samma sätt som forskarna förhåller sig till en publiceringsnorm måste bibliotekarierna företräda och argumentera för sina forskare gentemot denna norm. Detta är särskilt tydligt i Christels och Saras resonemang då de påpekar att de använder Lund University Publications, LUP, som en plattform för att diskutera och argumentera för att även ”deras” forskares ämnen måste ha en plats i publiceringslandskapet.

Här finns också en tydlig parallell till dagens nyliberala samhällsklimat och dess essentialism (Hansson 2010). Här passar den humanistiska och samhällsvetenskapliga forskningen inte heller in i den gängse mallen, då denna typ av forskning sällan kan visa några tydliga siffror som resultat eller med säkerhet kan säga någonting om världen. Dessutom är denna forskning beroende av kulturell tillhörighet och teoretiska utgångspunkter. Detta medför att forskningen inte alltid är relevant internationellt sett, och kanske måste förklaras i en text som är för lång för artikelformatet om den ska ha bäring inom den egna vetenskapliga disciplinen (Myrdal 2009 s. 34ff).

6.2.2 Synlighet, relationsskapande och marknadsföring

Det spontana mötet som uppkomst till forskarstöd är viktigt för alla bibliotekarier, och vid de fakulteter där forskarstödet i mindre utsträckning har formellt stöd från ledningen i form av direktiv, tid eller andra resurser är det givetvis ännu viktigare. Moos och Hjort i Schreiber diskuterar just yrken där relationer är helt centrala för arbetet. Dessa yrken måste också kunna argumentera för sin existens gentemot brukare och andra intressenter (Schreiber 2006 s. 32f se Moos 2004; Hjort 2004). Relationsbyggande är möjligt och eftersträvansvärt på ett annat sätt med forskare än med studenter, som ju aldrig stannar vid fakulteterna så länge som forskarna gör. För att alla forskare ska ha samma möjlighet till stöd måste antingen bibliotekarien söka upp alla forskare eller också måste alla forskare ha god kunskap om de kompetenser bibliotekarien har och därmed själv kunna söka upp bibliotekarien och etablera sådana relationer vid behov. Med tanke på den stressiga arbetssituation forskarna har – något som mina informanter också påpekar – är det bibliotekarierna som måste ta första steget och etablera sig i forskarnas vardag. Detta är en viktig del i den läroprocess som bibliotekarierna vid de olika fakulteterna är mitt uppe i, men med dagens knappa fördelning av tid och andra resurser är det mycket möjligt att stödet till forskarna och därmed i förlängningen forskningen och dess spridning blir sämre än vad som hade kunnat vara fallet.

När det inte finns någon möjlighet att lägga tid på proaktivt och mer strukturerat arbete blir det också mer viktigt att marknadsföra de nya kompetenser bibliotekarierna tagit till sig under de senaste åren, men som ännu inte är en del av den så kallade professionsidentiteten – den identitet som är professionens ansikte utåt (Heggen, 2008, s 324ff). Detta är dock något som är viktigt vid alla fakultetsbibliotek, särskilt som forskarna sällan har några anledningar att besöka den fysiska bibliotekslokalen. De allra flesta av de intervjuade bibliotekarierna framhöll vikten av synlighet och önskade sig en framtid där bibliotekets tjänster och kompetenser skulle vara självklara hos forskarna. De vill hjälpa forskarna, inte berätta för forskarna att, eller hur, de skulle kunna hjälpa dem. Därför tycker jag mig också se att en viktig del av bibliotekariernas professionella identitet är den marknadsförande och synliggörande delen.

Det är inte heller långsökt att anta att obligatoriska och därmed poängsatta kurser i vetenskaplig kommunikation eller andra typer av obligatoriskt forskarstöd – vid de fakulteter där de förekommer – fungerar som en marknadsföringsmekanism. De forskare som deltar blir mer medvetna om vad biblioteket kan hjälpa till med. Detta är ytterligare en anledning till att det formella stödet från ledningen, i just detta fall gällande att biblioteket ska delta i poänggivande undervisning, så viktigt. I samband med sådana kurser är det dessutom ofta möjligt att lägga mer tid på för- och efterarbete, som gör att forskarstödet blir ännu mer relevant. När det finns tid för reflektion finns det möjlighet att sätta upp mål och att utvärdera i efterhand (Ellström 2001).

6.2.3 Open Access och demokratiideal

Åström, Hansson och Olsson (2011) pekade på hur arbetet med bibliometri blivit ett sätt att vidga bibliotekarieprofessionen. Vid LUB sker arbetet med bibliometri dock i stor sett centralt och det är inte bibliotekarierna ute vid fakulteterna som i huvudsak sysslar med det. Istället verkar det som om diskussioner kring publicering i allmänhet och arbetet med Open Access i synnerhet – framförallt manifesterat i den konkreta resursen LUP – är ett sätt att inkorporera en ny kompetens i professionsidentiteten. Open Access-tanken, med fritt tillgänglig kunskap för alla, passar mycket väl in i den traditionella bibliotekarieidentiteten (Hansson 2010). Den passar in så väl att biblioteken började informera om och diskutera OA redan innan det egentligen, i och med ett ökat fokus på publiceringsstrategier på grund av utvärderingen och ekonomiska incitament, blev aktuellt för alla forskare. Detta har uttryckts relativt explicit under materialinsamlingens gång av bland andra Tilde, som ju säger att bibliotekarierna i hög utsträckning ”omfamnar idén” om Open Access. För att tydliggöra resonemanget ytterligare vill jag dra en parallell mellan den diskursiva nivå som Hansson (2010) talar om och professionsidentiteten som den omtalas av Heggen (2008). För Lina (F) är denna nya kompetens på grund av fysikämnets publiceringstraditioner nämligen svår att inkorporera i en professionell identitet. De forskare hon arbetar mot har inte de behov som de flesta övriga forskare har just rörande stöd i Open Access-publicering. Min tolkning är att Lina framförallt förhåller sig till detta genom att än så länge, innan hon hittat sin nisch och plats i stödet till forskarna, framhålla den breda definitionen av forskarstöd. Inom professionsidentiteten i stort är det uppenbart att Open Access är en viktig del gällande forskarstödet. Lina måste alltså frångå professionsidentiteten och skapa någonting eget utifrån användarens behov, en användare som kommit allt mer i centrum av bibliotekariens verklighet (Hansson 2010).

Jag tycker mig se att inte bara arbetet med bibliometri (Åström, Hansson & Olsson 2011) utan även arbetet med Open Access kan leda till att professionsidentiteten förskjuts och att bibliotekarierna intar en mindre passiv roll. Kompetenserna kring Open Access och LUP som bibliotekarierna besitter är mer ett forskarstöd – där bibliotekarierna kan resonera med forskarna och ge dem råd – än vad arbetet med bibliometri är, där utvärderingsmodellerna ibland kan framställa forskare i en sämre dager. Rådgivningen kring OA och publiceringsstrategier som bibliotekarierna för med respektive forskare är ett tydligt stöd för forskarna gällande hur de ska publicera sig för att ta sig väl ut i de bibliometriska analyserna. Bibliotekarierna behåller

dessutom sitt nödvändiga fokus på användaren istället för att ta universitets- eller fakultetsledningens eller kanske finansiärernas parti (Hansson 2010; Kåring Wagman 2008).

I det tillgänglighets- eller demokratiideal som följer med Open Access-idén (Hjørland 2011) finns dock ännu ingen direkt tanke hos bibliotekarierna om att det skulle vara viktigt att forskningen når den stora allmänheten. Den så kallade tredje uppgiften – att forskningen konkret ska komma samhället till del och att lärosätena ska samverka med det omgivande samhället – är inte något som biblioteken traditionellt sett arbetat så mycket med.

Även i *The future of research and the research library* (2009) nämns att olika intressenter börjar få allt fler synpunkter på vad som kommer ur de skattepengar som går till universiteten. Eftersom biblioteken redan arbetar med publicering och workshops som rör akademiskt skrivande kan det vara svårt att se varför inte UH-biblioteken i större utsträckning arbetar med forskarnas populärvetenskapliga framställningar. En förklaring kan vara att det populärvetenskapliga spridandet av forskning inte alltid premieras, varken av forskarsamfundet, av finansiärerna eller i de bibliometriska utvärderingsmodellerna. Jag tror dock att om biblioteket ska fortsätta vara en del i det allmännas bästa och, som Hansson (2010) skriver, kunna vara en mötesplats för ett demokratiskt samtal, är det givetvis en fördel att inkludera så många som möjligt i det akademiska samtalet, inte bara inom de humanistiska ämnesområdena där forskare har en tradition av att mer ofta publicera sig populärvetenskapligt på ett sätt som inte är helt skilt från den akademiska karriären (Myrdal 2009 s. 49f).

På väg mot att hitta sin professionella identitet tycker jag mig också se arbetet med forskarstöd – kanske särskilt i form av Open Access och publiceringsstrategier – som ett sätt för bibliotekarierna att kompromissa mellan och inkorporera den nyliberala diskursens rationalitets- och utvärderingstänkande (Hansson 2010, Gellerstam 2005, Hermanssen 2005) med de mer traditionella generiska kunskaperna där bibliotekarien idag är till för användaren (Hansson 2010; Kåring Wagman 2008). Bara att kunna diskutera komplicerade publiceringsfrågor med någon vid behov framhålls av bibliotekarierna som ett viktigt stöd för forskarna.

6.3 Epistemiska kulturer och lärande

Många bibliotekarier arbetar explicit mot en eller flera vetenskapliga discipliner, kanske framförallt gentemot dess studenter men också ofta mot dess forskare som så kallade ämnes- eller kontaktbibliotekarier. I relation till den vidareutveckling av Knorr Cetinas (1999) tankar vilka refererades till i uppsatsens teoriavsnitt kan vi se en tydlig skillnad i hur de epistemiska kulturerna påverkar bibliotekarierna vid de olika fakulteterna. Även hur den vetenskapliga kommunikationen ser ut är en del av hur kunskapen konstrueras och upprätthålls. Knorr Cetina skriver att sociala arrangemang konstruerar kunskap inom specifika vetenskapliga discipliner, och en del av detta sociala samspel är givetvis hur forskare på olika sätt talar med varandra genom att referera till och använda sig av varandras forskning.

Även forskarna har varit tvungna att förhålla sig till Internet och till hur de digitala och elektroniska genombrotten förändrat deras arbetsvillkor, då bland annat publiceringslandskapet. Med andra ord har deras epistemiska kulturer och praktiker förändrats i grunden. De epistemiska objekt i form av publikationer som inom disciplinens publiceringskultur avgör hur forskningen sprids utgör grunden för hur bibliotekarien arbetar med vetenskaplig kommunikation (Knorr Cetina 1999). Vissa forskare har varit tvungna att förhålla sig till dessa tekniker tidigare än andra. En vetenskaplig artikel idag kommer exempelvis som regel alltid i elektroniskt format medan vi fortfarande som regel läser böcker i deras fysiska form. Förmodligen har det att göra med att artiklarna helt enkelt är kortare och kan skrivas ut vid behov. Faktum kvarstår dock, det vill säga att forskare som publicerar sig i artiklar blivit tvungna att förhålla sig till e-formatet tidigare än andra. Detta har gjort att de bibliotekarierna som arbetar med dessa forskare har haft längre tid på sig att förhålla sig till e-formaten.

Bibliotekarierna med sina generiska kompetenser har både en förmåga och ett krav på sig att bli bra på det mesta, allt efter användarens behov (Wilson & Halpin 2006; Schrieber 2006, s. 31ff se Brante 1987). Men för att lärande ska kunna ske behövs för det första kunskap och förståelse (Ellström 2001). Det har tidigare, innan forskningspolitiken blev mer resultatnriktad och föremål för formella externa utvärderingar, inte funnits något behov från forskarnas sida om stöd i frågor kring publiceringsstrategier och Open Access. Informanterna är i stort sett ense om att arbetet med, och framförallt diskussionerna kring, arbete med forskarstöd vid UH-bibliotek ökat under de senaste fem åren.

Inom det breda forskningsområdet medicin där det ofta är viktigt att relativt snabbt sprida sina resultat sker publiceringen framförallt i elektroniska artiklar. Eftersom medicinområdet också är en disciplin där forskningsresultat är mer beroende av sådant som givna biologiska förutsättningar än av kulturella skillnader, lagar etc. fungerar disciplinen på samma sätt också internationellt (Myrdal 2009). Den absoluta huvudparten av de publikationer som Anita och Gabrielle kommer i kontakt med är alltså artiklar som publiceras i den internationella databasen PubMed, där också de metadata som krävs för bibliometrisk analys är tillgängliga.

Det verkar dock inte som att det alltid går att formalisera stöd forskare eftersom formalisering av arbetsuppgifter kräver en viss grad av likhet uppgifterna emellan. Detta är i varierande grad fallet vid alla fakultetsbibliotek eftersom publiceringsmönstren även inom forskningsdisciplinerna skiljer sig åt. Men det är skillnad också mellan fakulteterna. De bibliotekarierna som arbetar vid fakulteter där forskarna i princip enbart publicerar sig i vetenskapliga tidskrifter kan formalisera sitt arbete i högre utsträckning. Ellström (2001) diskuterar formalisering av arbetsprocesser som en viktig faktor för arbetsuppgifters läropotential. Standardisering av vissa arbetsuppgifter frigör tid för mer kreativa arbetsuppgifter och det blir lättare att utveckla arbetsprocesser och ge feedback. Detta kan vi se vid medicinska fakulteten, där bibliotekarierna sedan en tid tillbaka parallellpublicerar forskarnas artiklar. Metadata hämtas från de stora databaserna och forskarna kontaktas efterhand av biblioteket. Detta frigör tid och kreativitet som kan läggas på de mer komplicerade frågor som forskarna utöver detta ställer. Ju mer komplicerade uppgifter, desto mer tid, men också formellt stöd och kunskap, behövs till lärandet.

Frågan är om det finns något sätt att formalisera och effektivisera vissa av arbetsuppgifterna inom forskarstödet även inom fakultetsbiblioteken för humaniora och teologi, samhällsvetenskap och juridik? Eftersom ämnena vid dessa fakulteter har ett mer oberäkneligt publiceringsmönster finns här också störst läropotential, men lärandet kräver att det finns ett formellt stöd från ledning, något som dessa bibliotekarier i många fall säger sig sakna. Idag måste forskarna själva publicera sig i LUP vid alla fakulteter utom vid just medicinska fakultetens bibliotek. Frågan är hur effektivt detta är i längden, eftersom varje forskare då på nytt hela tiden, särskilt om de är yngre forskare eller arbetar tvärvetenskapligt inom flera ämnen, måste uppfinna hjulet om igen. Mina informanter var helt överens om att arbetet med forskarstöd ute på fakulteterna i mer eller mindre utsträckning krävde en specialistkunskap. Varför då inte bara råda forskaren i hur hon ska publicera sig utan också utföra själva det praktiska hantverket, på det sätt som sker vid medicinska fakultetens bibliotek? Det skulle ta längre tid eftersom disciplinerna skiljer sig mer åt, men det skulle krävas betydligt mindre resurser än om forskarna måste göra detta var och en för sig.

6.4 Vad är en bibliotekarie?

I det här stycket sammankopplas de olika teoretiska infallsvinklarna i en mer generell diskussion kring hur UH-bibliotekarierna talar om sin identitet i relation till exempelvis Knorr Cetinas (1999) och Ellströms (2001) resonemang. Att särskilja de olika frågeställningarna har förvisso varit nödvändigt men svaren på frågorna går oundvikligen in i varandra.

Bland annat vill jag återkomma till den diskussion som Christel och Sara för kring huruvida det är självklart att forskarstöd ingår i basservicen eller ej. Som jag skrev tar det tid för nya uppgifter att bli en del i praktiken och identiteten även om de på en högre diskursiv nivå, som del i det Heggen (2008) benämner professionsidentitet, är helt självklara (Hansson 2010). Även Ellström (2001) pekar på hur viktigt det är att förankra olika typer av processer i hela personalstyrkan, att det för att ett lärande ska kunna äga rum är viktigt att inkludera personalen redan i analys- och planeringsfasen. Det verkar som om det som regel finns en plats för bibliotekarien som stöd till forskaren, men att det här stödet måste ha sin utgångspunkt i epistemiska kulturer och att ett formellt stöd från fakultetens ledning underlättar. Precis som Hansson (2010) skriver måste bibliotekarien inom den konkreta bibliotekariepraktiken fråga sig i vilket syfte forskarstödet utförs och hur det blir meningsfullt för just det ämnesrådets forskare.

Jag refererade tidigare till hur Julie (S) på ett intressant sätt diskuterar bibliotekariens identitet och kärnkompetenser. Hon berättar då att bibliotekarien har en möjlighet att skapa spetskompetens inom många olika ämnen och hon vänder sig mot den retorik hon tycker sig uppfatta som säger att ”det finns säkert någon annan som kan bättre”.

När hon gör det blir det tydligt hur aktuellt Moring och Hedmans (2006, s. 100ff) resonemang är. Det rör hur bibliotekariernas praktiker idag präglas av instabilitet där en viktig del av den professionella kompetensen går ut på att kunna se och definiera problem. Inte förrän problemen blir tydliga kan bibliotekarien förstå på vilket sätt det går att göra skillnad. Morin och Hedman (2006, s. 104ff) trycker också på att den

professionella bibliotekarien både definierar och definieras av de relationer som finns i en praktikgemenskap, något som också blir tydligt i den här uppsatsen. Även om det inte är något som direkt kan läras ut är alltså en viktig kompetens inom bibliotekarieprofessionen just att kunna ta vara på de roller och möjligheter som uppstår liksom att etablera och upprätthålla viktiga relationer .

6.4.1 Kompetens och identitet

Vid en tudelning av begreppen stöd och service blir det ännu mer tydligt att arbetet med forskarstöd kräver både generell kompetens i vetenskaplig kommunikation och specifik kompetens kring de relevanta vetenskapliga disciplinernas publiceringsmönster. Just specialistkunskap och vilken typ av kunskap och kompetens en UH-bibliotekarie ska ha för att kunna stödja forskare på bästa sätt är också något som diskuteras flitigt av mina informanter. Anita (M) menar till exempel att det allra bästa är en bibliotekarie med både ämneskunskap i själva forskningsdisciplinen och en bibliotekarieexamen. Som jag redan nämnt diskuterar Tilde (J) frågan såhär:

[...] det finns som en gräns tror jag, för var jag inte kan använda den kompetensen därför att alla delämnena har ändå sina egna delar, skatterättarna betar sig på ett sätt och arbetsrättarna på ett annat. Så där menar jag att man behöver ämneskunskap som har med kommunikationssystemet att göra. Att på vilket sätt kommunicerar forskarna med varandra i de här fälten, hur snabb utveckling är det, hur refererar de till varandra. Och för det behöver jag ju inte veta något om rättsvetenskap som ämne.

Nolin (2009) och Hjørland (2011) för på var sitt håll och från lite olika synvinklar ett resonemang kring detta. De menar att bibliotekarierna, för att kunna utföra ett bra arbete, måste interagera i större utsträckning med forskarna. Dock är det svårt att veta hur Nolin och Hjørland ser på just publiceringsstöd och om de skulle resonera på samma sätt kring det. I sina texter tycks de framförallt syfta på stöd i informationssökning och andra mer traditionella bibliotekarieuppgifter. Även detta berör Tilde (J) då hon berättar om att juridiska fakultetens bibliotek söker information åt forskarna. Hon säger att:

Där är det ju en diskussion att vem ska göra det här, kan vi göra det, och ibland kan vi det och ibland inte, för ibland så är det kanske för abstrakta ämnen. [...] Eller så är det så att forskarna ändå vill ha kvar den här sökningen, att de känner att de vill ha koll på läget. Det är lite individuellt tror jag.

Förmodligen är det när det gäller informationssökning och relevansbedömning precis som Hjørland (2011) och Nolin (2009) skriver det allra bästa om bibliotekarien har både en bottom up- och en top down-förståelse för kunskapsorganisationssystemen, alltså att bibliotekarien både är informations- och kunskapspraktiker. Tilde tydliggör med sitt uttalande att hon för att kunna utföra en bra sökning inte bara måste ha en dialog med forskaren utan också att ämnet helt enkelt heller inte kan vara allt för komplicerat: då måste forskaren utföra sökningen själv. Att som bibliotekarie vara insatt i forskningsområdet och i vilka aktuella debatter som där förs borgar alltså säkerligen för en mer adekvat och mångfacetterad rådgivning kring exempelvis vilka förlag som är de främsta än om bibliotekarien baserar sina råd enbart på bibliometriska analyser.

När det gäller forskarstöd i specifik mening vid Lunds universitets bibliotek skulle jag dock vilja hävda att det är, eller åtminstone skulle kunna vara, annorlunda. Den formella specialistkunskapen om hur vetenskaplig kommunikation i stort fungerar finns hela tiden tillgänglig i form av Verksamhetsområdet för vetenskaplig kommunikation. Vid Lunds universitet finns också en tämligen unik närhet till forskarna, just eftersom universitetet är så stort och fakulteterna är såpass små. Detta gör att bibliotekarierna har möjligheten att etablera relationer med forskarna som visserligen inte gör att de själva till fullo förstår själva forskningsdisciplinen, men som gör att de kan förstå forskningsdisciplinernas vetenskapliga kommunikation. Allt eftersom bibliotekarien möter fler och fler forskare som inom samma ämnesområde behöver rådgivning rörande publicering växer den här kunskapen. I bibliotekariens dagliga praktik är det möjligt för bibliotekarien att synergera kunskaperna från Verksamhetsområdet för vetenskaplig kommunikation och forskarnas ämneskunskap till en egen kunskap. Precis som Nolin (2009) skriver är interaktionen viktig, men det krävs inte en dubbel examen – särskilt inte om vi håller oss till definitionen av stöd som hjälp till självhjälp. Men frångår vi denna definition och menar att bibliotekarien ska kunna delta som en likvärdig medlem i en forskargrupp – inte som ett stöd utan som någonting mer – så krävs givetvis en fullödig insikt i forskningsdisciplinen; bibliotekarien måste etablera sig som kunskapspraktiker.

6.4.2 Det dagsaktuella forskarstödet

Idag, då den nyliberala diskursens fokus på utvärdering och resultat har lett till att det politiska läget svängt, måste allt det nya; de nya e- och open-rörelserna liksom de digitala möjligheterna; anpassas till en ny, eller nygammal, målgrupp: forskarna. Idag förespråkar utbildningsministern forskning och innovation i stället för en utbyggnad av utbildningsväsendet (Samuelsson 2012b). Detta måste bibliotekarierna på olika sätt försöka anpassa sig till. Allt fler upptäcker det Nolin (2009) påpekar, att det faktum att forskarna befinner sig allt mindre i biblioteket innebär ett problem. Men det är förmodligen inte någon bristande informationskompetens hos forskarna som är det största problemet, utan snarare en bristande kompetens rörande var de ska publicera sig. Det handlar inte längre enbart om att synliggöra sin forskning för att den ska komma andra inom disciplinen till del, utan också om att synliggöra den för att den ska fångas upp i utvärderingsmodellerna (Myrdal 2009). De ofta månghundraåriga publiceringstraditionerna blir nämligen ifrågasatta av dagens utvärderingshets.

Lindgren (2008) diskuterar just denna problematik och det är lätt att tänka sig vilka förödande konsekvenser det skulle kunna resultera i om forskningen styrs av mått och kortsiktiga mål istället för av professionella avgöranden. Att meritera sig och erhålla pengar för att forska är givetvis en förutsättning för att någon forskning överhuvudtaget ska kunna äga rum. Att publicera sig i ett specifikt forum – exempelvis i en vetenskaplig tidskrift inom artikelformatet – kräver en viss typ av textframställning. Men all forskning och alla undersökningar passar inte in i samma typ av textframställning. Det finns alltså en risk att forskarna redan på förhand planerar sin forskning så att den ska gå att publicera i de forum som ger många poäng i utvärderingsmodellerna eller ger dem en hög impact factor (Myrdal 2009). Vad händer då med den akademiska friheten och forskningens kvalitet?

Jag vill också ta upp det faktum att bibliotekarierna säger sig ha "glömt" forskarna. Forskarna är inte glömda – bibliotekarierna har bara, i många fall, haft väldigt mycket annat att lära och därmed inkorporera i sin professionella identitet. De politiska reformerna och samhällsklimatet, som länge riktats mot en utbyggnad av platserna för högre utbildning i Sverige ledde till att biblioteken kraftigt måste öka sina möjligheter att undervisa och hitta plats för studenterna i sin verksamhet (Gellerstam 2005). Då detta skedde parallellt med den digitala utvecklingen och utvecklingen av webben är det troligt att bibliotekarierna fokuserade på att förstå, lära och omvandla sin identitet i denna riktning. De mycket stora förändringarna inom det digitala och informationsmässiga landskapet börjar nu i viss mån ebba ut och nya generationer som är mer vana vid detta kommer in i verksamheten. Lärande och förändring är precis som Heggen (2008) skriver beroende av varandra.

Även om nya verktyg och tekniker gör att forskarna kan behöva kompetensutveckling och biblioteket kan vara en värdefull plattform för eller tillhandahålla kurser i sådana verktyg eller tekniker, är det snarare som stöd i publiceringstrategier som det finns ett behov av bibliotekariens kompetens idag. Även om det är biblioteket som tillhandahåller vidareutveckling i teknik och informationsförsörjning är biblioteket i sig oviktigt för forskarna gällande denna service, åtminstone då den inte kräver någon personlig kontakt. För forskarnas del hade det förmodligen lika gärna kunnat vara någon annan administrativ enhet som skötte och upphandlade sådant som databaser och prenumerationer. När det gäller publiceringsstrategier finns dock kompetensen inom biblioteks- och informationsvetenskapen, i den del av ämnet som jag i viss mån redogjort för och som benämns vetenskaplig kommunikation. Särskilt de forskare som på ett aktivt sätt, eftersom de inte följer den gängse normen, måste förhålla sig till de nya utvärderingsmetoderna och därpå följande medelstilldelningsmodellerna, behöver personliga råd och stöd när det gäller detta.

6.5 Slutsatser

Mitt syfte har varit att undersöka hur bibliotekarier vid olika fakultetsbibliotek inom Lunds universitets bibliotek ser på och uppfattar forskarstöd, detta inom ramen för bibliotekets ekonomiska och politiska förutsättningar. Denna fråga har jag försökt besvara genom att utföra kvalitativa intervjuer. Efter en grundlig bearbetning av intervjuutskriften har jag kommit fram till att bibliotekarierna uppfattar och definierar forskarstöd på olika sätt framförallt beroende på forskarnas epistemiska kultur. Forskarstödet definition och utformning beror dessutom på hur de ekonomiska och politiska förutsättningar forskarna har indirekt påverkar bibliotekarierna, men också på hur olika förutsättningar vi fakulteterna påverkar bibliotekarierna mer direkt. Genom att koppla det bibliotekarierna säger om forskarstöd till relevant litteratur har jag kunnat förevisa hur de genomgripande förändringar som skett i samhället och UH-bibliotekslandskapet under de senaste decennierna påverkar bibliotekariernas lärande och identitet idag. Nedan sammanfattas mycket kort de slutsatser jag tycker mig se med utgångspunkt i de enskilda frågeställningarna.

Hur definieras forskarstöd av bibliotekarierna inom de aktuella fakulteterna?

Det är svårt att säga att det skulle ha framkommit någon gemensam definition av forskarstöd i bibliotekariernas utsagor. Bibliotekariernas tal om forskarstöd tycks handla om två parallella typer av stöd; ett brett stöd som alla bibliotekarier ständigt är sysselsatta med och som också kan benämnas service, och ett specifikt stöd som de bibliotekarier som har särskilt ansvar för forskarstöd arbetar med. Det bredare stödet verkar innefatta traditionell biblioteksservice, som inköp, fjärlån och enklare informationsförsörjning. Det specifika forskarstödet innefattar i stället sådant som stöd i publiceringsstrategier – exempelvis gällande Open Access, parallellpublicering eller postdigital publicering – men också kursverksamhet och workshops. Vad som ingår i bibliotekariernas definition av service respektive stöd varierar och det verkar som om de flesta av de intervjuade bibliotekarierna fortfarande har ett behov av att diskutera vad som är eller skulle kunna vara forskarstöd.

På vilket sätt påverkar arbetet med forskarstöd bibliotekariernas lärande och professionella identitet?

Även denna fråga är svår att besvara individuellt för varje bibliotekarie. Det jag har kunnat påvisa är att vissa aspekter av de intervjuade bibliotekariernas identitet tycks vara särskilt framträdande i arbetet med forskarstöd. Framförallt relationsskapande och närhet, liksom synlighet och marknadsföring, framkommer som viktiga komponenter i UH-bibliotekariens professionsidentitet idag. För de bibliotekarier som arbetar med humanistiska och samhällsvetenskapliga forskare är det också viktigt att genom att kritisera den rådande normen företräda forskarna och deras publiceringar gentemot system och utvärderingar som premierar forskning inom det medicinska området liksom inom naturvetenskap och teknik.

När bibliotekarierna talar om forskarstöd blir det mycket tydligt hur föränderlig UH-bibliotekarieprofessionen är och hur den hela tiden kräver att bibliotekarierna ständigt lär sig nya saker. Eftersom arbetet med forskarstöd är såpass komplext krävs det tid för lärande och för en identitetsförändring som annars inte kommer att kunna ske på bästa sätt eller kanske inte ens vara möjlig.

I vilken utsträckning påverkar en forskningsdisciplins epistemiska kultur bibliotekariernas arbete med forskarstöd?

Även om det har varit svårt att särskilja resultaten kring de epistemiska kulturerna från det övriga materialet är det enligt intervjuutsagorna tydligt att hur forskningsdisciplinerna vid fakulteterna ser ut påverkar bibliotekariernas arbete i stort så väl som i smått. Forskarna och deras epistemiska kulturer är grunden för bibliotekariens arbete med forskarstöd, och bibliotekarien måste etablera en relation med forskaren för att kunna sätta sig in i forskarens ämne och behov. De epistemiska kulturerna lägger grunden för hur forskare inom ett ämne traditionellt sett arbetar för att få bäst resultat och därför skiljer sig bibliotekariernas arbete åt när det gäller att vara ett stöd i allt från informationssökning till publicering. Just hur forskarens ämnesområde, dess epistemiska kultur, ser ut i – exempelvis form av olika typer av publikationer – styr vad bibliotekarien arbetar med och vad inom forskarstödet som är viktigast att fokusera på.

6.6 Avslutande kommentarer

Med utgångspunkt i Maj Klassons snart trettio år gamla avhandling har jag genom intervjuer tagit del av en liten del av dagens UH-bibliotekariers praktik och undersökt hur denna praktik är förbunden med identitet. Även om det finns en gräns för vad teoretiserande kan åstadkomma känns det som att jag åtminstone kommit en liten bit på väg mot att lyfta de här viktiga frågorna. En sak är i alla fall säker: för att kunna klara av framtidens utmaningar behöver vi kvalitativ forskning och det är min fulla övertygelse att bibliotekarien kan spela en viktig roll när det gäller att stödja forskare i deras väg mot målet.

Som förslag till vidare forskning vill jag lägga fler studier som, gärna ur både bibliotekariers och forskares perspektiv, fokuserar på hur forskarstödet skulle kunna utformas på bästa sätt för *alla* typer av forskare. Hur underlättar vi för bibliotekarierna att göra det de är allra bäst på: att skapa relationer mellan forskare och det vetenskapliga informations- och kommunikationslandskapet? Jag hade också gärna läst en avhandling som tog ett helhetsgrepp på hur UH-bibliotekssektorns förändringar under de senaste decennierna påverkat bibliotekariernas roller och deras identitet. Fler möjligheter till vidare forskning finns när det gäller att undersöka hur UH-bibliotekarier kan underlätta forskares arbete med den tredje uppgiften liksom gällande hur bibliotekarier kan stödja forskare som arbetar tvärvetenskapligt. Jag hade själv gärna diskuterat dessa frågor ytterligare men valde att lämna dem därhän då det visade sig att intervjuerna aldrig tog denna riktning.

Om förutsättningarna är goda är det lättare att utveckla ett gott forskarstöd. Men det betyder inte att det är mindre viktigt med forskarstöd där det inte riktigt finns några tydliga svar för hur den ska utformas. I den här uppsatsen har jag åskådliggjort hur bibliotekarier vid olika fakultetsbibliotek inom Lunds universitets bibliotek definierar forskarstöd. Jag har också undersökt hur arbetet med forskarstöd är sammankopplat med bibliotekariernas lärande och identitetsskapande liksom hur detta arbete påverkas av de aktuella forskningsdisciplinernas epistemiska kultur. Samtidigt har jag kopplat dessa verklighetsutsagor till politiska och ekonomiska förutsättningar vilket har gett uppsatsen en fördjupad dimension, en dimension som förhoppningsvis har gjort att uppsatsens läsare kunnat lyfta blicken för att se att biblioteket inte är någon fristående enhet utan en del i ett ständigt pågående samhällsprojekt. Ytterligare andra läsare har kanske sett nya möjligheter för hur en bibliotekarie skulle kunna berika forskares vardag. Bara om de resultat jag kommit fram till kan vara användbara inom bibliotekssektorn kan jag känna mig riktigt nöjd med min uppsats.

7. Referenser

Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2011). Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I: Ahrne, Göran och Svensson, Peter (red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.

Alvesson, Mats & Sköldberg, Kaj (2008). *Tolkning och reflektion: vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur.

Association of college and research libraries (ACRL) (2003). *Principles and strategies for the reform of scholarly communication I*. Tillgänglig: <http://www.ala.org/acrl/publications/whitepapers/principlesstrategies> [2012-05-25].

Benner, Mats (2008). *Kunskapsnation i kris?: politik, pengar och makt i svensk forskning*. Stockholm: SISTER.

Bernhardsson, Katarina (2011). *Ny strategi för vetenskaplig bokpublicering vid Lunds universitet – två förslag till en bättre publiceringsverksamhet vid Område HT och vid Lunds universitet. Rapport från projektet HT-områdets bokpubliceringar*. Lund: Lunds universitet, Området för humaniora och teologi.

Blomqvist, Lisa (2011). Ny biblioteksorganisation mindre förvirrande. *LUM, Lunds universitets magasin*. Tillgänglig: http://www.lu.se/o.o.i.s?id=12344&news_item=7452 [2012-05-25].

Borgman, Christine L. (2007). *Scholarship in the digital age*. Cambridge, MA : MIT Press.

Brante, Thomas (1987). Sociologiska föreställningar om professioner. I: Bergryd, Ulla (red.). *Den sociologiska fantasin: teorier om samhället*. Stockholm: Rabén & Sjögren.

Carr, Reg (2007). *The academic research library in a decade of change*. Oxford: Chandos Publishing.

Cronin, Blaise (2003). Scholarly communication and epistemic cultures. *Scholarly tribes and tribulations: how tradition and technology are driving disciplinary change*. Washington DC: ARL.

Dahler-Larsen, Peter (2005). New public management og evaluering. I: Busch, Tor et al (red.). *Modernisering av offentlig sektor: utfordringer, metoder og dilemmaer*. 2. utg. Oslo: Universitetsforlaget.

- DIK-förbundet (2011). *Rapport från arbetsgruppen om bibliotekariens framtida yrkeskompetens*.
- Ellström, Per-Erik (2001). Integrating learning and work: problems and prospects. *Human resource development quarterly*, 12 (2).
- Eriksson, Catarina & Zetterlund, Angela (2008). Den svenska biblioteksgeografin. *Svensk Biblioteksforskning*, 17(1). Tillgänglig: <http://bada.hb.se/handle/2320/5276> [2012-01-04].
- Eriksson-Zetterquist, Ulla & Ahrne, Göran (2011). Intervjuer. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.
- Forsberg, Åsa & Reistad, Nina (2005). I: Nilsson, Berit, Ohrt, Karin & Torhell, Catta. *Från centralbibliotek till nätverk – Lunds universitets bibliotek*. Lund: Media-Tryck.
- Gellerstam, Göran (2005). Biblioteksnätverkets framväxt. I: Nilsson, Berit, Ohrt, Karin & Torhell, Catta. *Från centralbibliotek till nätverk – Lunds universitets bibliotek*. Lund: Media-Tryck.
- Hansson, Joacim (2010). *Libraries and identity: the role of institutional self-image and identity in the emergence of new types of library*. Oxford: Chandos Publishing.
- Hansson, Birgitta & Rimsten, Olle (2005). "Someone else's job": målpuppfyllelse av 1 kap. 9 § högskolelagen avseende studenters informationskompetens. 2., [rev.] uppl. Örebro: Örebro universitet, Universitetsbiblioteket.
- Heggen, Kåre (2008). Profesjon og identitet. I: Molander, Anders & Terum, Lars Inge (red.). *Profesjonsstudier*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hellqvist, Björn (2008). Bibliometri och humaniora: en relationsanalys, *Infotrend*, vol. 63(3). Tillgänglig: <http://www.sfis.nu/sites/default/files/dokument/infotrend/2008/bibliometri308.pdf> [2012-05-25].
- Hermansen, Tormod (2005). Den nyliberalistiske staten. I: Busch, Tor et al (red.). *Modernisering av offentlig sektor: utfordringer, metoder og dilemmaer*. 2. utg. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hjort, Katrin (red.) (2004). *De professionelle: forskning i professioner og professionsuddannelser*. Roskilde: Roskilde universitetsforl.
- Hjørland, Birger (2011). Kompetencer i forskningsbibliotekerne i historisk og aktuel belysning: udviklingsbehov i perspektiv af digitaliseringen. *Dansk Biblioteksforskning*, 7(1).
- Hultman Özek, Yvonne, Zettergren, Ann-Sofie & Voog, Hanna (2009). *Gemensamt fokus på skilda fakulteter: utveckling av bibliotekets stöd till tvärvetenskapliga*

forskare. Tillgänglig: <http://www.lu.se/o.o.i.s?id=12588&postid=1487989> [2012-05-25].

Johannesson, Krister (2009). *I främsta rummet: planerandet av en högskolebiblioteksbyggnad med studenters arbete i fokus*. Högskolan i Borås och Göteborgs universitet. Diss. Tillgänglig: <http://hdl.handle.net/2320/1821> [2012-05-25].

Kjellberg, Sara (2010). *Forskarbloggar: vetenskaplig kommunikation och kunskapsproduktion i bloggofären*. Diss. Lunds universitet. Lund: Media-tryck.

Klasson, Maj (1984). *Högskolebibliotek i förändring: från autonoma bildningsinstitutioner till lokala serviceinrättningar med särskild hänsyn till bibliotek som betjäna forskolläro- och lärutbildningar*. Diss. Lunds universitet. Liber Förlag: Malmö.

Knorr Cetina, Karin (1999). *Epistemic cultures: how the sciences make knowledge*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.

Kungliga biblioteket, Open Access.se (2010). *Varför Open Access?* Tillgänglig: <http://www.kb.se/openaccess/intro/Varfor-open-access/> [2012-05-25].

Kärki, Riitta & Kortelainen, Terttu (1998). *Introduktion till bibliometri*. Helsingfors: NORDINFO.

Högskolelagen. Svensk författningssamling 1992:1434. Tillgänglig: <http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19921434.HTM> [2012-05-25].

Lindgren, Lena (2008). *Utvärderingsmonstret: kvalitets- och resultatmätning i den offentliga sektorn*. Lund: Studentlitteratur.

Lindh, Karolina & Wiklund, Gunilla (2010). Open access i praktiken. Fokus på humaniora och rättsvetenskap. *InfoTrend*, 65(1). Tillgänglig: <http://www.lu.se/o.o.i.s?id=12588&postid=1567679> [2012-05-25].

Lunds universitet (2009). *Strategisk plan 2009–2012: Lunds universitets bibliotek – LUB*. Tillgänglig: http://www.lub.lu.se/fileadmin/user_upload/pdf/Om_LUB/Strategisk_plan_2009-2012.pdf [2012-05-25].

Lunds universitet (2012a). *UB Tornavägen, Lunds universitet*. Tillgänglig: http://www.lu.se/o.o.i.s?id=7130&task=view_organization_information016500162&username= [2012-05-25].

Lunds universitet (2012b). *Utvärdering av forskning – RQ08 – Lunds universitet*. Tillgänglig: <http://www5.lu.se/anstaelld/forska/utv-rdering-av-forskning---rq08> [2012-05-25].

Lunds universitet (2012c). *Lunds universitets bibliotek - Registrera och tillgängliggör publikationer*. Tillgänglig via: <http://www.lub.lu.se/publicera/publicera.html> [2012-05-25].

Lunds universitet Biblioteksdirektionen (2008). *Verksamhet 2008*.

MacRoberts, Michael H. & MacRoberts, Barbara R. (1989). Problems of citation analysis: a critical review. *Journal of the American society for information science and technology*, 40(5).

Meyer, Eric T., Madsen, Christine & Fry, Jenny (2010). Digital resources and the future of libraries. I: Dutton, William H. och Jeffreys, Paul W. (red.). *World wide research – reshaping the sciences and humanities*. Cambridge MA: MIT Press.

Moos, Leif (2004). Relationsprofessioner – hvem er de? I: Moos, Leif, Krejsler, John & Laursen, Per Fibæk (red.). *Relationsprofessioner: lærere, pædagoger, sygeplejersker, sundhedsplejersker, socialrådgivere og mellemledere*. 1. udg. København: Danmarks Pædagogiske Universitets Forlag.

Moring, Camilla & Hedman, Jenny (2006). At blive bibliotekar: om læring og udvikling af professionsidentitet i uddannelse og praksis. I: Schreiber, Trine & Elbeshausen, Hans (red.). *Bibliotekarerne: en profession i et felt af viden, kommunikation og teknologi*. 1. udg. Frederiksberg: Forlaget Samfundslitteratur.

Morrison, Heather (2009). *Scholarly communication for librarians*. Oxford: Chandos Publishing.

Mukherjee, Bhaskar (2010). *Scholarly communication in library and information service: the impact of open access journals and e-journals on a changing scenario*. Oxford: Chandos Publishing.

Myndigheten för kulturanalys. *Kulturanalys uppdrag – Kulturanalys*. Tillgänglig: <http://www.kulturanalys.se/uppdrag/> [2012-05-25].

Myrdal, Janken (2009). *Spelets regler i vetenskapens hantverk: om humanvetenskap och naturvetenskap*. Stockholm: Natur & kultur.

Nolin, Jan (2009). Informations- och kunskapspraktiker i förändring. I: Hansson, Birgitta & Lyngfelt, Anna (red.). *Pedagogiskt arbete i teori och praktik: om bibliotekens roll för studenters och doktoranders lärande*. Lund: BTJ Förlag.

Oppenheim, Charles (2008). Electronic scholarly publishing and open access. *Journal of information science* 34(4).

O'Sullivan, Maureen (2008). *Creative Commons and contemporary copyright: a fitting shoe or "a load of old cobblers"?*. *First Monday* 13(1). Tillgänglig: <http://www.uic.edu/htbin/cgiwrap/bin/ojs/index.php/fm/article/viewArticle/2087/1919> [2012-05-25].

- Ridderstad, Per S. (2007). Forskningsbiblioteken och forskarna: en möjlig bibliotekshistoria. I: Håkansson, Håkan, Nilsson Nylander, Eva & Dal, Björn (red.) (2007). *"Här får intet arbete utföras": Universitetsbiblioteket 100 år på Helgonabacken*. Lund: Universitetsbiblioteket i Lund.
- Samuelsson, Marielouise (2012a). Vill skapa en "vi"-känsla. *Biblioteksbladet*, no. 1.
- Samuelsson, Marielouise (2012b). Tiden för expansion är förbi: "Nu står vi inför en brytpunkt". *Universitetsläraren*, no.5. Tillgänglig: <http://www.sulf.se/Universitetslararen/Arkiv/2012/Nummer-5-12/Tiden-for-expansion-ar-forbi-Nu-star-vi-infor-en-brytpunkt/> [2012-05-25].
- Schreiber, Trine (2006). Bibliotekarprofessionen siden 1960'erne. I: Schreiber, Trine & Elbeshausen, Hans (red.) (2006). *Bibliotekarerne: en profession i et felt af viden, kommunikation og teknologi*. 1. udg. Frederiksberg: Forlaget Samfundslitteratur.
- Sconfeld, Roger C & Housewright, Ross (2010). Faculty Survey 2009: key strategic insights for libraries, publishers, and societies. *Ithaka S+R*.
- Solon, Olivia (2011). What does Creative Commons mean for science? *Wired*. Tillgänglig: <http://www.wired.co.uk/news/archive/2011-12/15/what-does-creative-commons-mean-for-science> [2012-05-25].
- Svensson, Peter & Ahrne, Göran (2011). Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.
- Tapia, Pablo, Stjernberg, Helena, Ahlin, Per, Forman, Daniel, Forsberg, Daniel, Forsberg, Ann-Kristin & Petersson, Cecilia (2009). *Rapport från Arbetsgruppen för framtidsfrågor*. SUHF – Forum för bibliotekschefer.
- The future of research and the research library* (2009). A report to DEFF - Denmark's Electronic Research Library. Tillgänglig: [2012-05-25].
- Universitets- och högskolebibliotek – nu och i framtiden. Slutrapport från verksamhetsgruppen för universitets- och högskolebibliotek* (2010). Svensk Biblioteks förening.
- Uppsala universitet (2011). *Index*. Tillgänglig: <http://usxs.fysik.uu.se/~kof> [2012-04-20].
- Vanebro, Jan Ole (2005). Omformning av offentlig sektor – kart og landskap i endring. I: Busch, Tor et al (red.). *Modernisering av offentlig sektor: utfordringer, metoder og dilemmaer*. 2. utg. Oslo: Universitetsforl.
- Van Raan, A. F. J. (1998). In matters of quantitative studies of science the fault of theorists is offering too little and asking too much. *Scientometrics*, 43(1).

Vetenskapsrådets expertgrupp för etik (2011). *God forskningssed*. Vetenskapsrådet.

Wiklund, Gunilla (2007). *Interaktion i forskningspraktiken: vårdvetenskapliga forskarses sociala nätverk*. Lunds universitet. Lic.-avh. Lund: Mediatryck.

Wilson, Kerry M. & Halpin, Eddie (2006). Convergence and professional identity in the academic library. *Journal of librarianship and information science*, 38 (79).

Åström, Fredrik, Hansson, Joacim & Olsson, Michael (2011). *Bibliometrics and the changing role of the university libraries*. Tillgänglig:
<http://www.lu.se/o.o.i.s?id=12588&postid=2157285> [2012-01-19].

Intervjuer

Med Mikael Graffner och Jörgen Eriksson vid verksamhetsområdet för vetenskaplig kommunikation, UB Tornavägen, utförd 120306.

Sju stycken informantintervjuer, utförda 120220 – 120301. Intervjuinspelningar, -transkriberingar och anteckningar finns i författarens ägo.

Bilaga: Intervjuplan

INTERVJU FORSKARSTÖD

Berätta om din bakgrund. Hur länge har du arbetat som bibliotekarie respektive med forskarstöd?

A. Omgivande faktorer och förändringaspekter: Vad – hur – varför?

1a. Vilka olika verksamheter/tjänster skulle du säga innefattas inom forskarstöd vid högskole- och universitetsbibliotek i allmänhet?

1b. Hur tror du att verksamheterna/tjänsterna inom forskarstödet varierar inom olika delar av Lunds universitet? Vad är specifikt för just din fakultet?

2a. Hur ser stödet ut från fakultetens ledning gällande arbetet med forskarstöd?

2b. Hur ser stödet ut från gamla BD:s (idag UB Tornavägen) håll gällande att arbeta med forskarstöd?

Finns det någon typ av stöd eller annat som du känner att du saknar?

3. Finns det några särskilda planer eller måldokument kring hur biblioteket och/eller du själv ska arbeta med forskarstöd?

4. Vilka tjänster är det framförallt som forskare efterfrågar hos dig idag?

Arbetar ni mer proaktivt eller mer utifrån behov gällande forskarstöd?

5. Hur tror du att forskarnas yrkesvardag skulle fungera om det inte fanns något forskarstöd?

6. Sedan sjuttioalet ungefär har framförallt studenterna varit i fokus när det gäller bibliotekariernas arbete vid universitets- och högskolebibliotek. Hur arbetar ni på ditt bibliotek med studentstöd kontra forskarstöd?

Har det skett någon förändring under de senaste fem åren (eller så länge som du arbetat med forskarstöd)?

Vad tror du att det beror på?

B. Praktik, identitet och definition: vad – hur – varför?

7. Om du kan göra en uppskattning, hur många arbetstimmar lägger du på forskarstöd i veckan?

Hur många är ni som jobbar med forskarstöd på ditt fakultetsbibliotek?

Är det bra så, eller borde din fakultet satsa mer/mindre på forskarstöd?

8. Upplever du att arbetet med forskarstöd har ökat eller minskat under de senaste fem åren, (eller så länge som du jobbat med forskarstöd)?
Varför är det så, tror du?

Är det några aspekter inom forskarstödet som du anser blivit särskilt viktiga under denna tidsperiod?

9. Vad fokuserar du själv på när du lägger upp ditt arbete med forskarstöd? Vad är viktigast?

10. Vilken tycker du är den viktigaste enskilda faktor som påverkar hur du arbetar med forskarstöd?

11. Kan du se andra betydande faktorer som påverkar ditt arbete med forskarstöd?

12. Känner du att du skulle ha behov av andra kompetenser eller kunskaper för att kunna utforma forskarstödet ännu bättre?

13. Finns det andra tjänster eller verksamheter du skulle vilja jobba med inom forskarstödet som inte prioriteras eller tycks vara viktiga idag?

Finns det några planer på att börja arbeta med dessa, när i så fall?

14. Vilka delar inom forskarstödet *tror* du kommer att bli särskilt viktiga i framtiden?

15. Om du fick önska, hur skulle du *vilja* att arbetet med forskarstöd såg ut vid svenska universitet- och högskolebibliotek om tio år?

16. Övrigt.

Avslutning

Har du något ytterligare att tillägga?

Går det bra att kontakta dig via mejl om jag har frågor i efterhand?

Tack så mycket!